I. évfolyam. Budapest, 1891. évi november hó 4-én. 11. szám.

4/XI
KIR. MAGY. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT KÖNYVTÁRA

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelen minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest (Köztelek), üllői-út 25. szám.
Levelekre csak beküldött postabélyeg ellenében válaszolunk.

Közlemények az orsz. magy. gazdasági egyesület köréből.

Befizetett alapitványok és tagdijak. Október hó folyamán.

I. Alapitványok. Néhai gróf Csáky László 210 frt Léderer Ignácz 210 frt, néhai Noszlopy Antal 210 frt.

II. Alapitványi kamatok. 1892-ik évre: gróf Széchényi Bertalan 10 frt, gróf Széchényi Emil 10 frt. — 1891-ik évre: Beniczky Ferencz 10 frt 50 kr., Csernovits Péter 15 frt 75 kr., néhai gróf Csáky László 10 frt 50 kr., Deutsch Sándor 10 frt, Dániel Ernő 10 frt, Ehrlich Mózes 10 frt, b Eötvös Loránd 21 frt, Kay Halász Gida 10 frt, gr. Keglevich István 10 frt 50 kr., Markovits Antal 10 frt, Máday Izidor 10 frt 50 kr., néhai Noszlopy Antal 7 frt 88 kr., hg. Odescalchy Gyula 26 frt 25 kr., Peterdy Gábor 11 frt 3 kr., őrgr. Pallavicini Ede 10 frt 50 kr., Rittich János 11 frt 3 kr., gr. Sztáray János 10 frt 50 kr., Vargits Imre 10 frt 50 kr. — 1890-ik évre: Dániel Ernő 10 frt, gr. Keglevich István 10 frt 50 kr., Vargits Imre 10 frt 50 kr. — 1889-ik évre: gr. Keglevich István 10 frt 50 kr., b Splényi Béla 10 frt 50 kr., Vargits Imre 10 frt 50 kr. — 1888-ik évre: b. Splényi Béla 10 frt 50 kr., Vargits Imre 10 frt 50 kr. — 1887-ik évre: Vargits Imre 10 frt 28 kr.

III. Évdijak. 1892-ik évre: Bodó Péter, ifj. gróf Dessewffy Miklós, Farkas László, Jaross Móricz, Kollár Kálmán, Mamuzsich Mátyás, Okolicsányi Gáspár, Wittmann János és gr. Zedtwitz Kürt, egyenkint 10 frt — 1891-ik évre: Apt Ödön, Biró Kálmán, Baross Károly, Bartal Aurél, gr. Battyhány Zsigmond, Bajor József, Bernáth István, Bossányi Endre, Csányi Agost, Domokos Kálmán, Fränkel Samu, Farkas Gyula, Gonda Béla, Gnoth Ágoston, György Endre, Gosztonyi Kálmán, Haas Jakab, Heltai Ferencz, Janovics Gyula, Joseffy Jenő, Kolba Lajos, Kovácsy Béla, Lázár L. Pál, Loak Sándor, Lónyai Ferencz, Lakos Lajos, Mannlicher Róbert, Lászlovszky Kálmán, Miklós Gyula, Maros-tordamegyei Gazdasági Egylet, Major Kálmán, Nagy Dezső, Nagy Vincze, Ordódy Vilmos, Ormódy Vilmos, Pettenkoffer Sándor, Pólya Jakab, Röck István, Radvánszky György, Suhajda István, gr. Széchényi Aladár, Szivák Imre, Simon Róbert, Tőkey Jenő, Tolnay Lajos, Vucskits Béla, Vimmer Béla és gr. Zay Miklós egyenként 10 frtot. — 1890-ik évre: Bossányi Endre, Csányi Ágoston, Engelbrecht Károly, György Endre, Haas Jakab és Ordódy Vilmos, egyenkint 10 frtot. — 1889-ik évre: Ordódy Vilmos 10 frtot. — 1888-ik évre: Ordódy Vilmos 10 frtot.

Ismeretlen tartózkodásu egyesületi tagok.

Lepényi Pál	ezelőtt	*Geletneken,*
Onody Dezső	»	*Gömör-Panyiton,*
Virágh Gyula	»	*Budapesten,*
Lovász Antal	»	*Üllőn,*
Illés Dénes	»	*Vrászlón,*
Nákó János	»	*N.-Szt.-Miklóson,*
Gyenge Gyula	»	*Rétén,*
Pósa József	»	*Ibrányon,*
Csch László	»	*Oláh Kocsárdon,*
Óváry Sándor	»	*Iklódon.*

Országos nemzeti kiállitás 1895-ben.

„Az 1895-ik évben Budapesten általános nemzeti kiállitás tartatik."

Ez az első pontja annak az 5 §-ból álló törvényjavaslatnak, a mit lapunk más helyén teljes szövegében közlünk, s a mit *Baross* miniszter mult hó 31-én a képviselőház elé terjesztett.

„A kormány ama megállapodásra jutott, hogy a magyar állam keletkezésének és fennállásának ezredik évfordulója 1895. folyamán ünnepeltessék meg.

Fényes, még a nagy nemzetek történetében is ritka esemény lesz az, méltó, hogy azt a nemzet kellő kegyelettel, kiváló fénynyel, a jövőbe vetett lelkes bizodalommal készitse elő és ünnepelje meg.

Ez ünneplés egyik kimagasló részletét fogná képezni a királyi védnökség alatt itt a fővárosban rendezendő országos nemzeti kiállitás.

Az ezredik évforduló nemzeti ünnep, az ünneplésnek is nemzetinek kell lennie s igy a kiállitás se legyen más. Tanuja fog annak lenni az egész müvelt világ, de az, a mit felmutatni tudunk és fogunk, legyen a mienk, a mi saját erőnkből eredett.

Egyesült erővel, benső lelkesedéssel fogjuk ezt a kiállitást rendezhetni, hogy megmutassuk minden kérkedés nélkül,

TÁRCZA.

Gazdálkodás és termés.

(Csevegés kisebb kisérleteimről.)

Talaj, időjárás és munka, ez a három tényező, melyektől a termés függ. Az időjárást befolyásolni nem áll hatalmunkban, legföllebb, hogy mély szántás által ugy a nagyon nedves, mint a tulságos száraz időjárás ellen némileg védekezhetünk és hogy alagcsövezés és öntözés, a föld megboronálása, esetleg meghengerelése, a növények kapálása és felhalmozása által az időjárás viszontagságai ellen több kevesebb sikerrel harczolunk; s igy, mint tényező a «munka» érvényesül. Azért kettős értékkel bir a gazdára nézve a talajon kivül a munka, azaz a *gazdálkodás.* Mindenki, a ki gazdasággal foglalkozik, tudja azt, hogy a jó talaj jobb termést ad, mint a rossz, de azért mégis van némi igazság az első tekintetre furcsának látszó közmondásban «*Nincs rossz föld, csak rossz gazda.*» Hogy a gazdálkodásnak milyen óriási hatása van a termésre, azt a gyakorlatból vett adatokkal illusztrálni e szerény czikk feladata. És bármily csábító volna is a külföldi szakirodalmat átböngészni s a németországi lapályföldeken és homokhangákon csodaszerű sikerű telkesitésekről irni, mindazáltal csak arra szoritkozom, hogy honi viszonyokról beszéljek s szerény tapasztalataimból egyet-mást közöljek.

Fájdalom, még igen sok birtokos hódol azon nézetnek, hogy a gazdálkodásnak csak nagyon kevés befolyása van a termésre és hányszor tapasztalták épen a gazdatisztek, hogy a birtokos véleménye szerint a rossz termésnek oka okvetlenül a gazdatiszt, mig a jó eredmény okát a földesur csakis a jó időjárásnak a «jó esztendő»nek tulajdonitja. Ne is csodálkozzunk tehát, ha a gazdatiszt megforditja a nyársat és a jó termést saját iparkodása és törekvése eredményének tartja, mig a rossz termés okát a kedvezőtlen időjárásban keresi. Mindkét nézet helytelen és a hányszor efféle kérdést szellőztetni hallok, eszembe jutnak egykori, mélyen tisztelt főnökőm *Otocska Ignácz*, a magyar gazdák érdemdús Nestorának szavai: «A ki egyenlő viszonyok között egyenlő költséggel szebb vetést, nagyobb termést tud felmutatni, mint szomszédja, az egyszersmind jobb gazda!»

És tény, hogy képesek vagyunk a tudomány által megállapitott és a gyakorlatban helyesnek talált tantételek figyelembe vételével földünknek termőképességét és igy a jövedelmet is a lehető legmagasabbra fokozni; s ha ily módon gazdálkodunk, akkor a mezőgazdaság nemcsak üzlet, hanem egyuttal a legélvezetesebb foglalkozás is.

Én tehát veszedelmesnek tartom, ha a gazda ellensége minden ujitásnak, de ép oly károsnak tartom, ha a gazda a másik szélsőségnek, az ujitás mániájának hódol. Hányan vannak például, a kik a pompásan kiállitott árjegyzékekben előforduló és az egekig magasztalt kulturnövényeket, kisebb kisérletek eszközlése nélkül, mindjárt nagyban kezdték termelni és csak tetemes leczkepénz árán okulva, tértek józanabb utra. Haszontalan gaznövényeket, mint a *Symphytum Asperianum, Sorghum halepense*, csodakölest stb. ajánlanak a bizalommal teljes magyar gazdának, a kivel el akarják felejtetni, hogy milyen kitünő takarmánynövényt bir a luczernában s a veres herében, a takarmányrépában, a csalamádéban és a zabosbükkönyben. Tudtommal e sok és jó takarmányt szolgáltató takarmánynövényeket, még eddig egyéb ujabb növényekkel nem voltunk képesek helyettesiteni és csakis silány talajon, hol az emlitett takarmányfélék sehogy sem diszlenek, van helye baltaczimnak, a pimpinellának (vérfejű csábair), a fehér herének, a herefű-vegyületeknek, köles és muharnak. De más növényekkel is ugy vagyunk. Az annyira ajánlott *ricinus* be nem érett. A ki csak számot tartott az okszerű gazda névre az Haberland *sójababját* par excellence termesztette; én is mentem a divattal a nyolczvanas évek elején, de 4 évi kisérleteim azon tapasztalatra juttattak, hogy mig a sójabab holdankint átlag csak 6 hl. adott, addig a kukoricza ugyancsak k. holdankint 48 hl. csövet adott s igy a sójabab termelésével felhagytam. Kiszámitottam, hogy ha helyette tengerit termesztek s annak felét eladom, a pénzért pedig olajpogácsát veszek legalább is kétszer annyi fehérnyét és zsirt nyerek egy holdon, mintha sójababot termesztenék. Hasonló és még kellemetlenebb tapasztalatokat tettek többen; igy járt azon barátom, ki *katángot* termelt, de a termést, értékesiteni nem tudta, ugy járt azon szomszédgazdám, ki mindenféle különlegesség termelése mellett a buza behordására rá nem ért, mig az egészen ki nem csirázott; igy jártam én is, mikor *mustárt* termesztettem, de arra vevőt nem találtam. De hagyján, az efféle experimentálásoknak van értéke is. Mint az alchimisták egyike, ugyan nem a bölcsek kövét, de a porczellánt felfödözte, ugy a kisérletezésnek, ha bizonyos korlátok között mozog nagy értéke is lehet. Magam is szeretek kisérletezni; többféle gabona, tengeri,

Mai számunk 14 oldalra terjed.

hogy annyi balsors után, a közgazdaság terén is haladtunk és tudunk felmutatni annyi eredményt, a mennyi a szebbb és jobb jövőbe vetett bizalmat megszilárditani képes.“

Ezeket mondja a törvényjavaslat indokolása, motivumául a kiállitás rendezésének. Ilyen lelkes, ilyen hazafias lendülettel irott indokolását ritkán olvastuk törvényjavaslatnak, mint ezé, nemcsak az idézett sorok, de egész terjedelmében is.

És mi is teljes mértékben osztjuk ezt a lelkesedést, teljes mértékben hozzájárulunk a kereskedelmi miniszter intenczióihoz, legyen az a kiállitás fénypontja azoknak az ünnepségeknek, a melyek hazánk ezredéves évfordulójának ünnepén az egész nemzet, az egész magyar nép által rendeztetnek.

Az ünnepségek, a diadalmenetek, a fény, melyet a korona és a köréje gyült főnemesség, a gentry, a törvényhatóságok kifejtenek, az általános lelkesedés mely lerója hálaadóját a honalapitók, az elvérezett ősök iránt s hozsannát zeng a magyarok Istenének, legyen tanujele annak, hogy él a magyar még s hogy dobog sziveinkben az érzés, melyben ezredéves nagyságunk titka fekszik, legyen tanuja, hogy a magyar még szereti s rajong hazájáért.

A nemzeti kiállitás pedig legyen a munka ünnepe. A munkáé, a mely a lelkesedés, a honszerelem anyagi kifejezése s a sok nemes élet és véreink árán megszerzett haza fenmaradásának, jövő biztositásának eszköze.

A nemzeti kiállitásban mutassa meg a magyar, hogy nemcsak az érzelem világában él, hogy a külföld előtt nemcsak a regényes, a kalandos ország érdekességét érdemli meg; de számot tesz mint a munka állama is, számot tesz vagyonilag, közgazdasági életben is azok között a nemzetek között, a melyek az anyagiak terén az emberiség milliói szükségletének előállitásában a vezérszerepet viszik.

A nemzeti kiállitáson mutassuk be mindenünket a mink van. Nyerje a külföld, de nyerjük magunk is a teljes képét annak a mik vagyunk, annak a mit anyagilag érünk.

Legyen ez a kiállitás az összes közgazdasági és kulturális tényezőknek, eredményeknek tökéletes tárlata.

Legyen teljes egészében képviselve a kiállitáson minden produktiv eleme az országnak, a szellemiek ugy mint az anyagiak terén, az őstermelés ugy mint az ipar és a müvészetek.

A rendezésnek vezetését a törvényjavaslat, a kereskedelemügyi miniszter kezében kontemplálja.

Belenyugszunk e választásba, nem ugyan a miniszteri tárczát illetőleg, a melynek e nagy feladat végrehajtásánál a kizárólagos vezérszerep jutott, de a személyt tekintve, kinek ez a tárcza ma birtokában van és reméljük, hogy 1895-ben is még kezében leend.

Mert e kiállitás rendezésére *Baross Gábor* erélye, szorgalma, tapintata és vas kitartása hivatott, de nem vihetjük át e hivatás jogát, a kereskedelmi tárczára, mint olyanra. Itt a nemzeti megbizatásnak legalább is egyenlő szerepkörben kellett volna érnie a *földmívelési minisztériumot is.* De igy egyedül a kereskedelmi miniszter személye nyugtat meg, hogy a kiállitás rendezésénél minden érdek egyenlően nyerend kielégitést.

És itt első sorban a földmivelés érdekeit emeljük ki.

Felette szükségesnek látjuk ezt, mert a kiállitás első hirét is, az országos *ipartanácsból* vettük s mig a törvényjavaslat nem hozta a kiállitás *„országos nemzeti“* czimét, az egész napisajtó csak mint egy ipari és kereskedelmi kiállitásról beszélt.

A földmívelés, a mezőgazdaság még szóba sem került s ennek körei még tudomással sem birnak arról, hogy talán a nemzeti kiállitáson reájuk is számitanak, sőt ha egyáltalán sikert óhajtunk, ha igazi országos és nemzeti kiállitást akarunk, az agrár Magyarországban ily kiállitáson a mezőgazdaságnak főtényezőnek kell lennie.

Ezért már a kiállitás rendezésének kezdetekor a **mezőgazdaságra** különösen felhivjuk a miniszter figyelmét. Ennek kell első sorban is teljes és hü képét adni akkor, midőn a magyar közgazdasági viszonyokat óhajtjuk egészükben bemutatni.

És ez sokkal nehezebb feladat, mint a kiállitás bármely más részének rendezése. Az ipar s kereskedelemről gondoskodott már a törvényhozás, megadva szervezett érdekképviseleteiket, a melyeknek segélyével a már természeténél és foglalkozásánál fogva is élelmesebb elem, mely hozzá még városokban és egymással sürün érintkezve él, sokkal könnyebben birható az együttműködésre, a kiállitásbani általános részvételre, mint a szervezettel nem biró, künn a vidéken egymástól és a közvetlen, folytonos társadalmi érintkezéstől távol lakó, s már foglalkozásuknál fogva is conservativebb mezőgazdák.

Ezeket egybehozni, a mezőgazdasági kiállitást nemcsak a ménesbirtokok és állami intézetek impozáns csoportjaiból állitani egybe, hanem ugy rendezni, hogy abban a magyar mezőgazdák általánosságban, teljes egészükben, s a magyar mezőgazdaság igazi, egész és hü képének bemutatásával vegyenek részt, ez leend a kiállitás rendezőségének legnagyobb, legnehezebb, de egyszersmind a legszebb feladata.

A hogyan és mikéntre lesz még alkalmunk visszatérni. De kötelességünknek tartottuk a kiállitás első hirekor már felhivni a *mezőgazdaságra* az intéző körök figyelmét, mert a kiállitásnak, az országnak és magának a mezőgazdaságnak érdeke az, hogy közgazdaságunk eme legelső ága, a milleniumi országos kiállitáson igazán országosan és viszonyaink teljes képét adva, mutattassék be.

—ss.

A gabonazsizsik.

(Calandra granaria, L.)

I.

A gabonazsizsik a legutóbbi időben való nagymérvü elterjedésének okát legtöbb esetben abban találhatjuk, hogy a gazdaközönség vajmi keveset ismeri e bogár természetes tulajdonságait és élete fejlődésének folyamát. Igaz, hogy nagy csapás, ha e bogár egy magtárban elszaporodik, és igaz az is, hogy annak alapos kiirtása nem sikerül olyan hamar, mint a tőle gyorsan menekülni szerető gazda óhajtaná: de igaz az is, hogy a magtár ezen átkával annyival kevésbbé kellene küzdenünk, minél inkább ismerjük annak természetét, hajlamait, szokásait, egyszóval összes fejlődési és életviszonyait.

Nem uj keletü ellensége ez a gabonának. Dr. Taschenberg[1] és utána igen számos más, gazdasági rovarokkal foglalkozó iró azt állitja, hogy keletről származik. Ha ez igaz, akkor bizonyára a gabonával együtt terjedt. Hisz a római gazdasági irók (Cato, Varo, Columella stb.) már ugy emlékeznek meg róla, mint a gabonaraktárak állandó lakójáról s ellene már védekező eljárást is ajánlanak. Vergilius Maro pedig Georgicon-jában (I. v. 185—86 ig). «*Curculió*» név alatt szintén e bogarat emliti.

. . . «Populatque ingentem farris acervum Curculio.»[2])

Valószinü tehát, hogy az is csak onnan származik, a hol a gazdasági kezdetleges foglalkozás alapján, a pásztorkodás és vadászat után

A gabonazsizsik.
a igen fiatal álcza oldalról látva (8-szoros nagyságban); *b* az álcza feje (36-szor nagy.); *c* a báb (4-szeres nagys.); *d* a kifejlett állat (4-szer nagy.); *e* a kifejlett állat feje (23-szor nagy.); *f* a rágószerv (60-szor nagy.); *g* a láb (34-szer nagy.); *h* megtámadott buzaszem (2-szer nagy.); *i—j* megrágott árpaszemek (2 szer nagy.).

lassanként a földmívelés is fejlődésnek indult. Bizonyára Egyptom földje az ősi hona s a mint az emberi müveltség előre haladt s a földmívelés onnan Európa déli nagy félszigeteire terjedt s azokról majd elébb Európa nyugáti s később keleti részeire is: ugy terjedt azzal a gabonazsizsik is és jelenleg mindenütt meg van, a hol a gabonanemüek megteremnek.

E bogár tartozik az orrmányosok (*Curculionidae*) *Rhynchenitae* családjának *Calandrini* csoportjába és *Calandra* név alatt (Schoenherr után) egy önálló bogárnemet alkot. (Clairville ugyan e nemet Sitophilusnak nevezte.)

Mint a név (orrmányos!) is mutatja, e bogarak különösen az által különböznek a többiektől, hogy fejük elülső része kisebb vagy nagyobb mértékben meg van nyulva, mely nyulvány végén az állat rágó-szervei láthatók. Ezen megnyult fej (orrmány) némely nemnél 8—9 mm. sőt egy centiméternél is hosszabb, mint pl. a mogyoróbokrok gyümölcsét pusztitó *Balaninus nucum*, L., melyet épen feje sajátszerü alkotásánál fogva némely magyar irók «elefántorru eszelény»-nek neveztek el.

A gabonazsizsik rendesen sötét-barna szinü; e szin azonban néha igen világos is, kivált olyan példányoknál, melyek vagy még igen fiatalok, vagy fejlődésük hiányos. Az állat csápjai és lábai mindig világosabbak a test szinénél. Rendszerint 3—4 mm. hosszu, bár vannak fejlődésben elmaradt példányok, melyek hosszusága alig két milliméter. A szélessége is változik 0·7—1 milliméterig: tehát — mint ebből látható — az állatka igen parányi.

Hosszura megnyult fején — (l. a 14. ábra *e*.) ha nagyitó üveget veszünk segitségül — felülről rendesen két, néha négy és egymás mellett közel lévő pontocskákból álló vonalat láthatunk. Maga a hosszu fej meg van egy keveskét hajlitva és akkora hosszu, mint a bogár nyaka, — vagy mint azt a rovaroknál nevezik — tora. A nőstény megnyult feje hosszabb. mint a himé. A fej végén látható a két, az állat parányiságához viszonyitva, szerfelett erős rágó szerve, mely azonban csak két izmos fogból áll; a többi rovaroknál előforduló egyéb szájrészek ezen állatnál csak hiányosan vannak kifejlődve (l. a 14. ábra *f*). Ugyancsak e megnyult fejen láthatók a nyolcz izből álló ostorka-forma csápok. E csápnak első, tehát tőize olyan hosszu, mint az utána következő hat együttvéve, a 2—7 iz majdnem egyenlő, mig a 8. olyan hosszu, mint az 5—7. iz együttesen. A csáp tövénél látható a piczi összetett szem.

A gabonazsizsik tora (tehát nyaka) a szélességnél hosszabb és elől, hol a fejet magába foglalja, igen keskeny, hátul pedig olyan széles, mint az állatka testét takaró szárnyfedők. A tor felülete hosszukás pontocskákkal van boritva, némely példánynál azonban huzódik annak közepén egy vonal is, melyen a pontocskák hiányoznak.

A potrohot fedő kemény szárnyak két és

[1]) Pracktische Insektenkunde etc. von Prof. Dr. E L. Taschenberg. Bremen. 1877. II. Th. p. 173.

[2]) A gabona rengeteg nagy tömegét pusztitja az orrmányos bogár.

---

répafajtát próbáltam meg, mig az itteni viszonyoknak legjobban megfelelő változatot megtaláltam, ujabb kulturnövények termesztését is megkisérlettem, melyek közül egynehány be is vált. Ha tehát a meg nem érő ricinussal a nem jövedelmező sójababtermesztésével, az alig értékesithető és a rovarok (Athalia spinarum) pusztitásai következtében rosszul termő mustárral kudarczot is vallottam, jutalmamat mégis megtaláltam abban, hogy az eddigi gazdasági növények biztos változataival és más ujabb kulturnövényekkel jó eredményt értem el.

Termesztettem például *kanadai* és *minnesotta* zabot, két év mulva rosszabb termést adtak, mint a régi magyar fajta; a *Golden Melon* és a svéd Chevalier-árpa szintén gyorsan elfajzottak, de az angol *Chevalier*-árpa ugy hozamilag, mint minőségileg öt éven át folytatott termelési kisérletek után is a legjobbnak bizonyult. Értékes kulturnövényt tanultam ismerni a *lóbabban*, mely nemcsak kitünő abrakul szolgál borjak és csikók részére, hanem nagy hozamot is ad. A szakkönyvekben azt olvassuk, hogy lóbabot csakis buja, frissen trágyázott földeken kell termelnünk; én azonban éppen az ellenkező tapasztalatra jutottam. Minél bujább a talaj, annál nagyobbra nő ugyan a lóbab, de annál rosszabbul is fizet. Tavaly még egy igen jó erőben levő táblán termesztettem a lóbabot, az ugyan 2 m. magasra nőtt fel, szépen virágzott, de egy kat. holdon csak 530 klgt. arattam. Az idén gyönge kövecses táblán rozs után termeltem a lóbabot, a mi ugyancsak 1 m. magasra nőtt, de k. holdanként 940 kg. szemet adott. A lóbabnak azon előnye is van, hogy kitünő elővetemény e a buzának. Tavaly termett lóbab után 1020 kg., az idén 980 kg. buza k. holdanként. Egy szinte haszonnal termelhető növény nálunk a *murokrépa*, sokat ad és a csikók nagyon kedvelik; termett tavaly pro k. h. 500 q. Hátránya, hogy megmivelése és szedése nagyon költséges.

A többi növények közül, melyeket kicsinyben minden évben jó eredménynyel szoktam termeszteni, megemlitem a kendert, az uritököt és a csicsókát. *Kendert* csak 1—1½ k. hodon termelek, kiadom felébe a cselédasszonyoknak és annyi kidolgozott kendert nyerek, mely feldolgoztatva a szomszédváros kötelese által, minden kötéláruszükségletünket fedezi. Néhány hold *tököt* is termelek, melynek magvát Alföldről hoztam; két hétig eltartja az egész marhaállományt, és a mi nagy előny, éppen akkor, midőn alig van már zöldtakarmány, a répaetetés kezdete előtt. A *csicsókának* pedig a legrosszabb, már csak akáczosnak való földet engedem át és tavaszszal, mikor már takarmányrépámat megetettem, két hétig ellátja a marhát, kedvező átmenetet képezve a répaetetésről a luczernatakarmányozásig. De hangsulyozom, mindezen különlegességeket csak mellékesen termelem, mert *főleg a gabonafélék, repcze, czukorrépa és a közönséges, fent emlitett takarmánynövények képezik vetésfordám anyagát, és a fősulyt arra fektetem, hogy ezen fontos növények hozamát és igy a jövedelmet is minél magasabbra emeljem.*

Hogy milyen módon történhetik a jövedelem fokozása, az az ujkor gazdászai előtt ismert dolog; azt is tudja azonban minden ember, hogy különböző viszonyok mellett különféle eljárás is követendő. A gazdálkodás alapelveit e lap olvasói ugy is tudják, én tehát csak egynéhány momentumra szeretném szaktársaim figyelmét felhivni, a melyek talán kevésbé ismeretesek. Felteszem, hogy a mag előkészitéséről, tehát a vetőmagnak rostálásáról, trierezéséről, csávázásáról szólnom felesleges; de a mi a *vetés idejét* illeti, aligha nem eltérő véleményen vagyunk. A kisgazda az őszi vetést Szt.-Mihálynap előtt nem igen meri megkezdeni; a nagyobb földbirtokosok sem kezdenek szeptember 9-ike előtt vetni, holott sok évi tapasztalatom arra tanitott, hogy aug. végén, szeptember elején vetett rozs és buza a legjobb termést adta. Én is véletlenül jöttem e tapasztalatra. Mielőtt az itteni uradalomban luczernatáblát tudtam létesiteni, korai tavaszi takarmányul rozsot részint tisztán, részint őszi buzával, részint repczével elegyitve kellett vetnem; e takarmánykeveréket rendesen a repczevetés után, tehát aug. utolsó harmadában vetettem el. Egy párszor tavaszszal e takarmányt nem birtam megetetni és azért részint bevermeltem, részint magnak hagytam, mely alkalommal azt tapasztaltam, *hogy az igen korán vetett rozs kitünő termést adott.* Azóta rendesen szeptember elsőn kezdem az őszi vetést legjobb sikerrel. És hogy nem kell tartani attól, hogy olyan korai vetés a buja vegetáczió folytán kivész, az 1889-ik év arra eklatáns példát nyujt. A szeptember kezdetén vetett rozs olyan gyorsan fejlődött, hogy 60 cm. magasságot ért el még az őszszel, de azért nagyon keveset ártott neki a nem tulságos sokáig tartó hótakaró és a rozs nagyszerü termést adott; egyik táblán termett k. holdankint 16 q. az átlag volt 947 kg. Az idén sokan a rozsnak jó részét kénytelenek voltak kiszántani; azért mégis nálam a termés átlaga 842 klg. A légelőször vetett buzák is igen jó termést adtak; a négy legkorábban vetett táblán átlagban 1143 k. buza termett k. holdanként. És ha főelvül veszszük, hogy a gyöngébb földeket korán, a jobb táblákat pedig későbben vetjük be, akkor a jó termés előfeltételei egyikét megadtuk.

Sokat hibáznak nálunk *a vetőgabona mennyiségének* meghatározásánál is. Az itteni talaj és klimatikus viszonyoknak legjobban megfelel ha pro k. h. 8 kg. repczét (szük sorokban vetve), 110 l. buzát, 130 l. rozsot, 110 l. Chevalier-árpát és 150 l. zabot vetünk, de megjegyzem, hogy e számok általános értékkel nem birnak, mert gyengébb talajban nagyobb, gazdagabb földön kevesebb vetőmagra lesz szükség.

Nagy fontossággal bir *a növények megmívelése.* Mindenki tudja, hogy a kapásnövények, többszöri kapálás nélkül kielégitő termést nem adnak, a mi a halmozást illeti, nálam ugy a tengeri, mint a répának sima mívelése előnyösebbnek bizonyult be, mint a halmozás. De főleg *a gabonafélék megmíveléséről* akarok szólani, és pedig *a buza boronálásáról* és ha a megdőlésnek jelei mutatkoznak, *a gabonának hengerléséről.* Tavaszszal, ha fejlődésnek indult a buza s a fagyoktól sem kell már tartani, egy gyönge eső után a föld *megboronálása* nagyon helyes mívelet; kivált, ha a talaj hajlandó a kéregképződésre. Ne rettegjen attól a gazda, ha a vetés amugy is ritka s a boronálás után alig látszik; néhány nap mulva felüdül, sötét szint ölt és gyönyörüen fejlődik. Én majdnem minden tavaszszal boronáltatom a buzát s kivételképen a többi gabonaféléket is, és annak eredményével még mindig meg voltam elégedve. Az idén is ugy tettem; a boronálás után ugy nézett ki a föld, mintha nem is lett volna bevetve, pedig jó termésemet nagyrészt ezen eljárásnak köszönhetem. *A gabonafélék meghengerelése*, mint a dőlésnek leghathatósabb ellenszere, nem igen ösmeretes és erre kiválóan hivom fel a gazdaközönség figyelmét.

Már régóta folytatom ezen eljárást és nagy megelégedésemre épen a napokban olvastam a «Deutsche Landwirtschaftliche Presse»-ben (1891. évfolyam 70. sz.) egy nagyobb czikket, melyben a gabona hengerelését melegen ajánlják; megjegyzem, hogy ha a buzát és árpát, mikor már 30—40 cm. magasságot ért el, meghengerezzük, a gabona sokkal jobban áll ellen a dőlésnek és igy nagyobb termést is ád, mintha nem hengerezzük meg. *Kleemann* például 30%-kal nagyobb termést aratott hengerezett buzából, mint a nem hengerezettből.

Nagy befolyása van a termésre a *vetésforgás* alapelvei figyelembevételének, de e tekintetben már nem ragaszkodunk oly szigoruan az eddigi elvekhez, mióta a műtrágyákban a szabadabb gazdálkodás egyik eszközét birjuk. Bizonyos viszonyok között tehát meg lesz engedve, hogy árpa után buzát, buza után árpát, vagy rozsot vessünk, természetesen arra kell figyelnünk, vajjon rovarkár mutatkozott-e a vetésen, mert akkor nem követhet gabona gabonát a forgásban. De legjobban kifogásolom azon eljárást, a mely szerint répa és tengeri után termelnek őszi gabonát és pedig azon egyszerü okból, mert ez elővetemények nem engednek elég időt a föld kellő megmunkálására és csakis ott, a hol a talaj nagyon buja és ennélfogva a gabona eldőlésétől kellene tartani, volna szabad az őszieк termelése kukoricza vagy répa után. Csalamádé után is szokás buzát vetni, holott azon elővetemény után legjobban diszlene az árpa.

Régebben (1882/3-ban) tettem egy idevágó kisérletet, csalamádé után vetettem egy-egy m. hold buzát, rozsot, árpát és zabot. Az eredmény a következő volt:

Buza	pro m. h.	348 kiló	à 10 frt	34 frt	80 kr
Rozs	» » »	543 »	à 7 »	38 »	01 »
Árpa	» » »	747 »	à 7 »	52 »	29 »
Zab	» » »	785 »	à 6 »	47 »	10 »

Mint tudjuk, a csalamádé nagyon kizsarolja a föld erejét, tehát csakis buja földön volna indokolva az utána való őszi gabona termelése.

És most áttérek az ujkor legfontosabb találmányára, mely mezőgazdaságunk fejlődésében fordulópontot képez t. i. **a műtrágyák alkalmazására.** Sokszor fogtam tollat, hogy a műtrágyáról irjak, de még gyakrabban hintettem műtrágyát földemre és hála Isten legnagyszerübb sikerrel. A műtrágyáról, annak csodaszerü hatásáról nem lehet eleget irni, de miután kisérleteim leirásával a t. olvasóközönség talán a szaklapokban már találkozott, rövid leszek és eddigi tapasztalataimat dióhéjba szoritva mondom el. Mindenekelőtt megjegyzem, hogy az istállótrágyának értékéből semmit sem akarok levonni; nagyrabecsülöm az istállótrágya hasznát, sőt kivánatos, hogy minden gazda főtörekvése legyen minél több és jobb marhatrágyát előállitani.

Számokkal is szolgálhatok: Trágyázták istállótrágyával.

1885-ben	az itteni szántóföldeknek	9%-át
1886	» ...	9½%-át
1887	» ...	16%-át
1888	» ...	19½%-át
1889	» ...	20%-át
1890	» ...	20⅛%-át

De még rohamosabban emelkedett a műtrágyák használata:

egy félszer olyan hosszuak, mint a milyen szélesek. Hátul mind a kettő együttesen félköralakban végződik. A fedőszárnyak felületén apró és párhuzamosan haladó barázdácskákat (rovatkát) lehet látni, melyek feneke azonban nem sima, hanem van azon itt-ott egy kis kiemelkedés, mi kisebb nagyitásnál ugy tünik fel, mintha e barázdák pontokból állanának. E barázdácskákból, valamint a toron látható hosszukás pontocskákból nő egyenkint sok igen kurta és sárga szinü szőr. A fedő-szárnyak igen erősen feküsznek egymás mellett, ugy, hogy azokat csak nehezen lehet egymástól elválasztani. Repülőszárnyak, tehát azon szervek, melyeket a bogarak helyváltozásnál leginkább igénybe vesznek, ezen állatnál teljesen hiányoznak.

Az állat alsó felülete, még a potroh szelvényei is, pontozottak. A lábak aránylag igen távol állanak egymástól és igen jól vannak kifejlődve. (l. a 14. ábra *g*). Érdekes ezeknél a lábszár, melyen több apró fogacska mellett még egy karomforma nagyobb fog is látható. A láb két karommal végződik s az ez előtt lévő két kicsi lábize apró és aránylag igen sürü szőröcskékkel van boritva, mely szőröcske az utolsó lábizen bunkós. A czombon és lábszáron csak itt-ott láthatni egy-egy hosszabb szőrszálat.

II.

A gabonazsizsik — mint azt bizonyára minden magyar gazda tudja — rendszerint csak a magtárak lakója, hol az a buza-, rozs-, árpa-, kukoricza-, (némelyek szerint) a zabban is s aztán még több — nálunk még nem egészen meghonosodott — gabonanemüekben tanyázik és azokban igen nagy kárt okoz.

E gabonazsiszik először is azért okoz kárt, mert annak fejlődése — mint azonnal meglátjuk — egy-egy gabonaszemben történik, miközben a növekedő állat a mag belsejét egészen kirágja, ugy, hogy abból csak éppen annak külhámja, a korpája maradt meg akkorára, mikor az állat tökéletes fejlettségének határát elérte és másodszor azért okoz kárt, mert a kifejlett állat aránylag hosszu életében — ha csak kisebb mennyiségben is — szintén a magból szedi táplálékát.

A zsizsik szaporodásának szaka — tehát pusztitásainak egyik neme — tavaszszal veszi kezdetét, a mikor a levegő már megenyhült, s beállanak a melegebb (10—12 C^0) napok.

A megtermékenyitett nőstény petéit akkor az egyes szemekbe rakja és pedig olyan módon, hogy hosszu feje (orrmánya) végén levő rágószervével a szemen egy kis lyukat fur s ebbe 1—2 milliméter mélyen egy petét tojik. A kis lyukat aztán a mag szinéhez hasonló anyaggal betapasztja: innen van, hogy igen bajos dolog a megsérült szemeket az egészségesektől megkülönböztetni.

A buzaszemet (l. 14. ábra *h*.) rendesen annak hegyes végén — tehát ép a csira székét — támadja meg; ott látható néha két-három lyukacska is, de csak egyben van pete, mig a többi mind üres. Az árpaszemet pedig megforditva (l. a 14. ábra *i*,) rendesen ott, a hol az u. n. árpa-bajusz letörött s a hol a szem különben cséplés alkalmával, vagy magtári kezelés közben is leginkább megsérülni szokott. Csak igen ritka esetben rág rajta más helyen is lyukat (p. l. a 14. ábra *j*.). A rozs-szemekbe is olyan formán tojik, mint a buzáéba. A kukoriczába pedig ott, a hol az a legpuhább, tehát szintén a csira-székébe. A peterakáshoz szükséges lyuk olyan kicsi, hogy azt szabad szemmel alig lehet észre venni.

Hogy egy nőstény hány petét rak, az még némileg homályos kérdés. Az állatnak itt-ott nagy mennyiségben való előfordulása — azt hiszem — sok esetben igen is tulzott számitásra vitte az illetőt, ki ennek okát leginkább az állat szaporaságából szerette volna kimagyarázni. Igy Virey[3]) szerint egy nőstény utódainak száma egy nyári szakon át felmehet 6000-re!! De Geer azonban 23,600-at mond, mások ismét 10,045-re szállanak le, mig Decaux legujabban már csak 60-ra becsüli a rakott peték számát.[4])

Én tavaly, november havában, 16—18 drbot elegendő árpával együtt egy üvegben eltettem s a f. é. szeptember 18-án 186 gabonazsizsikem volt, beleszámitva a bábokat és álczákat: és habár azok száma még most szeptembertől kezdve november közepéig emelkedni fog, az még sem lesz olyan óriási, mint az előbb emlitett nagyobb számok. Ezenkivül tekintetbe kell vennünk azt, hogy az én bogárkáim meleg szobában még télen át is szaporodtak, mig ellenben magtárban a szaporodás a téli megmerevülés miatt szünetel: tehát itt az arány még ennél is csekélyebb.

A bogár nagy mennyiségének oka tehát másban keresendő és csakugyan másban is van.

A lerakott petéből 10—12 nap mulva kikelnek az álczák.

A gabonazsizsik álczája életkorának első idejében teljesen formátlan üvegszerü fehéres és ránczos kis tömeg, mely lassanként tömörülni kezd: a rágó-szerv és közvetlen környezete megbarnul, s a háta erősen felpuposodik (l. 14. ábra *a*). Majd élete későbbi folyásában — bizonyára több vedlés után — megnyulik, a pup eltünik, a ránczocskák fogynak és nemsokára meg is lehet számlálni, hogy az állat teste kilencz szelvényből áll. Ilyen korban látva az állatot, még csak sejteni sem lehetne, hogy abból idővel majd zsizsik lesz: feje (l. 14. ábra *b*) egyáltalában nem árulja el, hogy az csőralakuvá fog nyulni, mig lábai még teljesen hiányzanak.

A petéből való kikelés után, az álcza azonnal hozzá fog lakóhelye kibővitéséhez olyan módon, hogy a mag belsejét kirágja és táplálékul használja; tehát egy csapásra két munkát végez: eszik is, épit is! A rágás csak addig tart, mig az álcza több vedlés után tökéletesen ki nem fejlődik, de akkorára — a nagyobb, pl. kukoriczaszemet kivéve — a megtámadott mag belseje is egészen el van fogyasztva, ugy, hogy az egész szemből ép csak annak külhámja, a korpája marad meg, s az is teljes egészszében és csak a kis lyukacska és könnyüsége árulja el, hogy itt a gabonazsizsik folytatta munkáját.

Ha az álcza már kifejlődött, táplálkozási munkája szünetelni kezd s általában igen nyugodt lesz: megvedlik még egyszer, de a vedlés után látható alak már egy cseppet sem emlékeztet a vedlés előtti álczára

(Folytatása következik.)

[3]) Destruction économique de l'Alucite et du Charançon etc. par. Dr. J. Ch Herpin. Paris. 1850. p. 2. és Traité de Zoologie Agricole etc. par P. Brochi. Paris. 1886. p. 369, valamint dr. H. Nördlinger: Die kleinen Feinde der Landwirtschaft. Stuttgart. 1869. p. 200.

[4]) Étude sur les Insectes nuisibles par M. Decaux, Paris 1890. p. 21 és de Geer állitására nézve még dr. W. Hesz. Die Hausgenossen des Menschen etc. Hannover 1884. p. 58. — Brochi szerint (idézett helyen) Herpin 60,000-re becsüli egy nőstény évi utódainak számát!

1886-ban elhintetett műtr.	—
1887	50 q
1888	150 q
1889	200 q
1890	400 q
1891	500 q

És hogy mennyiben sikerült a termés fokozása a forszirozott trágyázással azt legjobban mutatja az utolsó években elért terméseredmény:

1 k. h. adott

	1886	1887	1888	1889	1890	1891
Repcze	—	—	799	372	685	800
Buza	852	860	1125	971	1005	1080
Rozs	635	985	653	837	947	842
Árpa	592	1000	891	749	901	1023
Zab	477	755	666	437	1064	898
A gabonafelék átl. termése	639	893	834	749	979	1001 kg.

A termés fokozásában, daczára annak, hogy pl. a 91-iki termés átlagban e környéken kisebb volt az 1890-ikinél, legjobban illusztrálja a műtrágya hatását.

Legértékesebbnek bizonyult *a superfoszfát* alkalmazása; k. holdankint kiszórt 130 kl. superfoszfát a termést 2—6 qval fokozta. És még fontosabb a műtrágyák használata a *répatermelésnél*, ugy hogy egész határozottan állithatom, miként okszerü répatermelés nagyban műtrágya nélkül alig gondolható. De nemcsak őszi gabona és répa alá ajánlatos a műtrágya alkalmazása; de a *tengeri* és a *repcze* is nagyon meghálálja. A *tavaszi gabonáknak* kevésbbé használ a műtrágya s csakis kivételesen hálálják meg. Az idén tapasztaltam először azt, hogy a műtrágyázott *zab* $32^{0}/_{0}$-kal nagyobb termést hozott, mint a műtrágyázatlan; tavaly semmi külömbséget sem tapasztaltam a zabnál, mig az *árpának* terméstöbblete éppen csak a műtrágya árát téritette meg. Egyik, tavaly feltört, rossz parlagon vetettem az idén először *kukoriczát* és k. holdankint 130 k. superfoszfáttal trágyáztam meg; meglehetős termést igér, mig a trágyázatlan próbaparczellán absolute semmi csőképződés sem mutatkozik. Ott, a hol a *repcze* nem nagyon bizonytalan növény, a műtrágyázás is előnyös.

Az idén vetett s műtrágyázott repcze szépen kel s gyönyörüen fejlődik, mig a műtrágyázatlan ellenőrző hold sokkal silányabb, ugy hogy a külömbség már messziről is látható, pedig feltört s istállótrágyával is bőven trágyázott mesterséges legelőtáblába (baltacim, pimpinella és mezei komócsin) lett a repcze vetve.

Hasonló jó eredményt értem el a *Thomas-salakkal* és ha annak alkalmazása valamivel drágább is, annak utóhatása a jövő években előreláthatólag bőven meg fogja tériteni a nagyobb költséget.

Nagyon értékes műtrágyát birunk a *Chili-salétromban* is, melyből az idén 100 q. alkalmaztam részint a répa, részint a gabonafélék felültrágyázására. A *répát* csak kikelése után trágyáztam salétrommal, mivel azt tapasztaltam, hogy a vetés alkalmával adott salétrom elősegiti a kéregképződést és éppen az idei répatáblák mutattak hajlandóságot a megcserepedéshez. Miután a czukorrépának k. hl. 200 kl. superfoszfátot adtam, a salétrom kihintésénél annak 4-ik részét vagyis 50 kl. adtam; a gabonára pedig május elején 67 kl. salétromot szórtam el k. holdankint. A *repcze* tavaszszal igen gyöngén állott és miután annak ára folyton emelkedett megkoczkáztattam a repcze salétromozását (1 k. h. 67 kl.) és a fénybogarak által történt kárositás daczára k. holdankint 800 kl. termett, melyet $15\frac{1}{2}$ frtért tudtam eladni.

A salétromozott *buzatáblák* néhány nap mulva a trágyázás után megüdültek és alig várt termést adtak. A termés $34^{0}/_{0}$-kal fokozódott. A mellett azt is tapasztaltam, hogy a salétromozás által a termés minősége nem csak nem veszitett, hanem nyert is és hogy a rozsda fellépésére nem volt semmi befolyással. Az *árpa* szinté meghálálta a salétromozást.

De már nagyon is hosszura nyult szerény csevegésem, azért csak egy kisérletről teszek még emlitést.

A német lapok tavaly azon hirt hozták, hogy a *föld ojtása* által kitünő eredményt értek el a gazdák; egy honi lap is hozott egy idevágó czikket, melynek tartalma szerint olyan földet, a hol bükköny nem terem, kényszeriteni lehetne annak termésére az által, hogy egy jó bükköny vagy lóbab termő földről egy kevés talajt áthordunk az uj talajba, ezáltal abba bizonyos mikro-szervezeteket importálván. Csupa kiváncsiságból én is tettem ilyen kisérletet. Egy kitünő lóbabtermő talajról hordattam át kevés földet két olyan táblára, a hol az egyiken még sohasem termett bükköny, a másikon pedig meg csak silány bükköny termett. Vártam az eredményt, de fájdalom én semmiféle külömbséget sem birtam észrevenni az ojtott és nem ojtott parczellán: egyaránt rossz volt a termés s legcsekélyebb külömbség sem volt látható. Nem akarok ezen uj felfedezés felett pálczát törni, de kuriozumképen felemlitettem eme kisérletemet.

Répcze-Szt.-György. *Rovara Frigyes.*

Kérdések a gyakorlat köréből.

26. k. Miután a czukorrépatermeléssel csak rövid ideje hogy foglalkozom s tapasztalataim a répaszelet feltakarmányozása körül vajmi csekélyek, kérem e lap t. olvasóit, közölnék velem e rovatban, hogy a répaszeleteket mint konzerváljam s mily adagokban etessem igás ökrökkel s fejős tehenekkel s vajjon növendék-marhával szintén hasznositható-e? *Sz. G.*

27. k. A selyemhernyó az eperfalevélen kivül minő fák vagy cserjék leveleivel táplálható? *A. L.*

28. k. Ha lóherés vagy luczernás legelőinken állataink (juhok vagy szarvasmarhák) közül egyszerre több darab dobkórba esik, mi a teendőnk állataink megmentése körül? *A. L.*

29. k. Mily módon lehet az anyarozsot a rozsból kiválasztani? *A. Ö.*

23. f. **A tető bekenését** ugy carboleummal, mint fakátránynyal négyszögölenkint 5 krjával teljesithetni, legalább az én számadásaimból ugy veszem ki. *Solymosy.*

24. f. **Hogy fejtsük a mákot?** A *mákot* sokkal czélszerübb kukoriczamorzsolón átereszteni, hogy a magtokokat összetörje, mint csizmás emberekkel kitapostatni, mert a csizmás ember sulya alatt a mák szemei is szétzúzódnak. *C.*

25. f. **Melyik rögtörő jobb?** A Clayton & Schuttleworth-fele *rögtörők* közül a három tagu rögtörőhenger ajánlatosabb, mint a többi fajta, mert a 3 tagu hozzásimul a föld esetleges mélyedéseihez, mig egy 6 láb széles egyenes tengelyre rögzitett henger a rögös s igy hibás szántás mélyedéseibe nem képes oly teljesen behatolni, mint a 3-as tagu. Hogy melyik nehézségüt vegyen, az a talaj kötöttségétől függ és az alkalmazandó igás állatok erejétől, de azt hiszem, hogy az 1030 kilós, főként ha a talaj hullámos, igen nagy vonó erőt kivánna, s igy talán czélszerübb lesz könnyebb hengert beszerezni és inkább 2-szer hengerezni ugyanegy földet és pedig egyszer hosszban és egyszer keresztben. *C. C.*

A Strawsonizer.

Egy ujabb gép *permetezésre*, *mütrágyaszórásra*, *vetésre*, *trágyaléelosztásra*, *öntözésre*, szóval ugy szilárd, mint folyékony anyagok nagy területre való szétosztására.

A gép egy ló által vontatva, két kereken nyugvó tölcsérhez hasonlit, melynek alján a gép kerekei által hajtatva, apró kis szerkezet rendkivül gyors mozgása által, szabályozható nyilásokon át széthajtja a tölcsér tartalmát. A szétosztás rendkivül egyenletes, ugy, hogy pl. *vetésnél* 18 láb szélességben bámulatos szabályossággal osztja el a magot és igy a gép képes 30—40 acret vetni be egy nap alatt. *Nagy táblák permetezésére*, gombák és rovarok ellen, a legkülömbözőbb folyadékokkal és porokkal, eddig páratlan hatásu a Strawsonizer.

Épp ugy alkalmas e gép *rétek*, *kertek* és *parkok öntözésére*, a mi, tekintve a minimalis vizmennyiségeket és a gyors munkát, már eddig is igen kedveltté tette az uj találmányt.

Továbbá használják a Strawsonizert *komló* és *szőlő permetezésére*, a mikor is négy cső ráillesztése által a folyadékok igen finoman elosztva, az egész növényt teljes magasságában fecskendezik be.

De *mütrágyaszórásra* is alkalmas a Strawsonizer, igy Thomas-salak, salétromsó, mész és más hasonló anyagokkal a gép a földeket igen vékony, de teljesen egyenletes réteggel vonja be. Természetes, hogy porszerü anyagokra más tölcsért alkalmazunk, mint folyadékokra.

De még a gazdaságon kivül is, *utak*, *utczák*, *terek locsolására*, *helyiségek fertőztelenitésére* és számos más czélra kitünő eredménynyel használható ez universalis és mégis oly egyszerü gép.

A Strawsonizert az angol királyi gazdasági társaság is ajánlja tagjainak és azt hiszszük, nemsokára nálunk is alkalmunk lesz vele kisérletet tenni.

Ha tekintetbe vesszük az uj gép gyors és egyenletes munkáját, egybevetve a használt anyagok minimalis mennyiségével, örömmel kell üdvözölnünk megjelenését a mezőgazdaság keretében. Ujabb idő óta stagnatio állott be a mezőgazdasági gépek fejlődésében. Ha a gőzcséplő, a gőzeke, a vetőgép és hasonló mezőgazdasági és korszakalkotó gépeket tekintjük, ugy tényleg ezek feltalálása óta szorosan mezőgazdasági uj gépet nem találunk. Azt hiszszük, a Strawsonizer hivatva lesz ismét frissebb életet önteni a mezőgazdaság technikájába.

Strawsonizer, porszerü anyagokra.

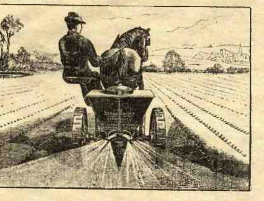

Strawsonizer, folyadékokra.

A modern, de még inkább a jövő gazdaság ugyis teljesen gazdasági vállalattá fejlődik, azért egy uj gép megjelenése, egy uj fejezetet is jelent a mezőgazdaság történetében.

Ifj. Paikert Alajos.

Irodalom.

Die Schweine Ungarns und ihre Züchtung, Mästung und Verwerthung. Von Carl *Monostori.* Mit Textabbildungen und Rassebildern auf zehn Tafeln. Berlin, P. Parey, 1891. Ára?

Monostori Károly a budapesti állatorvosi akadémia tanára, a ki nemrégiben Kovácsy Bélával szövetkezve megirta és kiadta magyar nyelven, az ujabb időben egyedül számba vehető sertéstenyésztési munkáját, jó szolgálatot tett a magyar sertéstenyésztőknek, hogy azon közös munkájuk egy részét, mely főleg a magyar sertésekkel foglalkozik, kibővitve a hazánkban leginkább felkarolt idegen fajtáju sertések rövid ismertetésével, valamint a sertéstenyésztésnél szokásos tenyészirányok, takarmányozás és hizlalási módok leirásával, továbbá a sertés eladásánál hazánk legelső és legnagyobb vásárján: a kőbányai sertéshizlaló részvénytársaság csarnokában szokásos eladási usançe-ok bő ismertetésével, ugy a sertésből készülő kereskedelmi termények készitési módjának leirásával, a függelékben pedig a leggyakrabbi sertésbetegségek rövid ismertetése és a leküzdésükre szolgáló állategészségügyi rendeletek lényegének közlésével, német nyelven is közrebocsátván, a külföldi, nevezetesen a német szakkörök részére is hozzáférhetővé tette.

Magyarország sertéseinek exportja Németországba, daczára hogy tulságosan zsiros husu sertéseink a külföldi izlésnek tökéletesen meg nem felelnek és zsirjukat oly mértékben mint nálunk felhasználni sem tudják, mert főzésre kizárólag a vajat használják, folyton növekvőben van. Ennek oka főleg az, hogy Németország sertéshus-szükségletét a földiratilag hozzá legközelebb eső, a sertéstenyésztést nagy kiterjedésben üző hazánkból fedezheti legkönnyebben és legolcsóbban. Teheti ezt jelenleg annál inkább, mivel érvényben levő állategészségügyi rendszabályaink, főként azonban a kőbányai sertésveszteglő intézet müködése, tökéletes garancziát nyujtanak arra nézve, hogy sertéseinkkel sem állatjárványokat ki nem hurczolunk, sem a keleti sertésekben oly gyakori borsókák, sem a nyugatiak közt elterjedt trichinás sertés tőlünk ki nem kerül.

Kétséget nem szenved, hogy sertéseink kivánatos exportjának emelkedéséhez egy oly munka, mely sertéseinket a külfölddel hiven ismerteti, tenyésztésüket, hizlalásukat igazán leirja, a mely egyszersmind az eladási szokványokat oly kiterjedten és alaposan ismerteti, nagyban hozzájárulni van hivatva. Az előttünk fekvő munka pedig ilyen. A magyar gazdaközönség ismeri Monostorinak a sertésről szóló magyar nyelvü munkáját, melynek a jelen mü csak a viszonyoknak megfelelőleg kissé kibővitett egyik részét képezi, a dolog természetének megfelelőleg ujat tehát e müben nem lel a magyar közönség, ellenben a külföldiekre nézve teljesen uj adatokat tartalmaz, melyeket ily terjedelemben hazai sertéseinkről a külföld még oly gazdag irodalmában sehol föl nem lelhet.

Egészben véve egyetértünk szerzőnek a hazai sertéstenyésztés állapotát tárgyaló fejtegetéseivel, mégis azon megjegyzésünk van, hogy sok helyütt rózsásabb szinben tüntette föl, mint azok a valóságban léteznek. Igy p. o. a tenyészállatok kiválasztásánál azon tulsagos és kivánatos gondosságot, melyet szerző mint ténylegesen meglévőt leir, még a legkitünőbb tenyészetek közül is csak kevés gyakorolja. Ugyszintén a törzskönyvekre nézve általánosnak mondott ismertetése nem áll, mert a közölt törzskönyv-mintákat csak az országos törzskönyben lelhetni föl, ebben pedig — sajnos, hogy ugy van — a meglevőkhöz képest aránylag csak kevés tenyészet van bejegyezve, a többi törzskönyvek hijával szükölködik. Véleményünk szerint továbbá a sertés értékesitéséről szóló fejezetnek csakis arra kellett volna jelen müben kiterjeszkednie, a mit szerző ezen fejezet elején igér, hogy a speciális magyar készitményeket fogja leirni, már pedig a magyar szalámi, debreczeni kolbász, paprikás szalonna, kassai sonka, császárhus leirásán kivül adja többféle sonka, számtalan kolbász és egyéb készitésének leirását, melyeket hazánkban csak igen kis mennyiségben készitenek, ugy, hogy ezeket az árustatisztika szerint, magunk is igen nagy mennyiségben külföldről importáljuk. Végül nem lehet helyeselnünk szerzőnek azon eljárását, hogy a magyar helyneveket mind németesitette, p. o. *Raab*, *Steinbruch*, *Debrezin* stb. A szakiróknak nem szabad ilyen hibákat elkövetniök!

Leszámitva ezen a munka értékét lényegében nem befolyásoló csekélyebb hibákat, a munkát, melyet a külföldi kiadóczég rendkivül diszesen állitott ki, hazai gazdaközönségünknek is melegen ajánlhatom.

—y.

A „Köztelek" tudósitásai.

Szeged és vidéke, október hó. *(Bakay Nándor* tudósitása.) (*Szárazság. — Szelek. — Magas burgonyaárak. — Szüret. — Keresett a csemegeszőlő. — Bő almatermés.)* Az *időjárás* teljes 40 nap óta száraz, utóbbi 25 nap óta rendkivül eltérő az ősziesnek szokottól. Sem harmat, sem eső, sem légköri nedvesség nincs, minélfogva a nálunk ugynevezett fekete- és rétföldeken a szántás egészen el van maradva, következőleg a vetés is. Az $^1/_3$ részben felszántott földmennyiségből alig egy rész kelt ki, olyformán, hogy zöldelni látszó őszi vetést $^1/_{10}$ részben látunk az egész őszi vetésre szánt földterületeken. E jelenség veszélyesebbnek mutatkozik, mint az 1890-iki őszön, mivel annyi fölszántatlan terület a közelebb mult évtizedben nem volt, mint most van. A homokvidékeket a nagy szárazságközben uralkodott *szelek* igen megviselték, az itt elvetett nagyobb mennyiségü őszi *rozs*-vetést csirázatlanul elhordta, vagy legalább kitakarta a szél. *Gabonatermésünk* $^2/_3$ részben el van adva. — *Kukoricza* még bőven van az egyes termelőknél. — *Burgonya* középtermés mellett jó áron nagy keletnek örvend. 2—2 frt 50 krba jön métermázsája a zsákonkinti eladás mellett. A szépe 3 frt. — A *szüret* e héten be lett fejezve. A mult évihez képest feletermésünk van. Minőségileg a must igen jó, mert a kevés és ritkább fürtök jól értek. A száraz időjárás mellett penészes és földizü alig van a szőlőkben. A must ára 22 frt. Nagymennyiségü *csemegeszőlő* adatott el 18—20 frtjával métermázsánkint, messze vidéki vevőknek. — Török-Bálint-, sikulai- és szercsika-*alma* rendkivül sok termett, 1.50—2 frtjával kel száza; a piaczi közönséges faj olcsóbb. Ez évben téli gyümölcsünk igen jól el fog állani. — *Takarmány* közepesen, itt-ott szüken van. — *Tök* és *répa* jól termett. Az *állategészségügy* nálunk kedvező.

Vágvölgy, október hó. (*Szalay József* tudósitása.) *(Szarazság és vetés. — Tengeri és répa betakaritása. — Munkabér. — Állategészségügy. — Tengeri- és czukorrépa-termés. — Vásárolják a tengerit.)* Az időjaras nagyon kedvezőtlen, mert a szárazságból már nagyon is sok kijutott, a vetések nagyon hiányosan kelnek és a tavasziak alá való szántás felette nehezen megy. Az őszi vetés nagyrészt befejeztetett, ámbár a kis gazdák még hátra vannak vele, mivel az esőt várják. A *kukoricza* és *répabetakaritási* munkálatok foglalják el a munkás kezet. A munkabér nagyon magas, 70 krajczar körül van a ferfi napszám. Az ősziek foltosan keltek. A repcze szép. Az *állatok egészségi* állapota kielégitő. A legelők még mindig elegendő táplálékot nyujtanak Az őszi munkálatok hátramaradottsága késlelteti a hizlalást is. A *terméseredményt* már egyszer közöltem. A takarmányrépából azon csekélység, mely az első vetesből megmaradt, fölözi a 140 q t is magyar holdankint, de a masodik vetés csak 100 q körül van. tengeri 30—40 zsákkal (hl. es) termett. A *szarvasmarha ára* meg mindig magas. Az őszi vetemények gyengébb termese miatt erre most kukoriczában van csak igazi forgalom 2 frt 40 krig veszik csövesen q kint, de már keresik tavaszra a morzsoltat is. Vidékünkön jó meleg esős napok beállta talán még kivanatosabb, mint a gabonaár emelkedése. mert ha az eső sokáig kimarad, veszelyeztetve van a jövő termés.

Munkács (Beregmegye), *október hó. (Günther Ágoston* tudósitása) (*Az őszi vetések és a szárazság. — Czukorrépa- és burgonyatermés minősége. — Bő takarmány készlet. — A raczka és ostfrieslandi juh keresztezés. — Száj- és körömfájás Galicziában — Rossz utak s hidak Beregben.)* Az oktober 19-iki rövid ideig tartó és kevesse kiadó eső kivetelevel az *időjárás* utolsó jelentésem óta szaraz és hüvös jellegét el nem veszitette. Az *őszi vetések* csak ügygyel-bajjal és kettős erőmegfeszitéssel eszközölhetők. Csak a hegyvidek és előhegység rozsvetesei mutatjak azon élenk, a gazdanak kedves zöld szint. — A *czukorrépa* és *burgonya* betakaritása befejezéséhez közeledik. A czukortartalom 9 és 15% közt valtakozik és a burgonya keményitő tartalma szinte 17 5—22%-kal a rendes átlag alatt maradt. A mennyiségről jövőben szólok. A *tengeritörés* javában folyik s minőség és mennyiségre nézve igen kielégitő eredményt igér. — A tarlóhere és sarju betakaritása részben száraz takarmánynak, részben bepréselésre, valamint a répafejek és levelek besavanyitásának munkája szaporán folyt s összes gazdaságaink *bő takarmánykészlettel* néznek a tél elébe. — Az erdélyi *raczka birka* keresztezésére három év óta ezen uradalomban igen jó eredménynyel *ostfrieslandi kosok* alkalmaztatnak. Hogy ezen keresztezés nagyobb mértékben legyen keresztülvihető és acclimatizált kosokat lehessen ugy házi szükségre. mint a hazai tenyésztés czéljaira nevelni, ezen uradalom 15 db kost és 20 anyajuhot hozatott be Ostfrieslandból. Ezen kosok szerencsésen érkeztek meg és szép erőteljes állatok s a számukra kiválasztott 450 db. anyajuhot már fedezik is. ugy hogy a jövő őszszel a hazai tenyésztésnek is adhatunk félvérkosokat. — Ezen megye állattenyésztői és hizlalói a *száj- és körömfájás* járványának behurczolásától rettegnek, mely járvány *Galicziának* velünk szomszédos részeiben ujolag fellépett. A behurczolás veszélye igen nagy, miután az ország határán végig innen és tul is legelők és kaszálók vannak, melyeken a marha cserebelése akadálytalanul folyik. Miután pedig a marha levelek a községi körjegyzők által a határ mentén lakó marhatulajdonosoknak többnyire a főhelyeken — a nélkül, hogy a marhaállomány ismeretes volna — állittatnak ki. e galicziai marha rendszeresen kiállitott marhalevelekkel az ország minden vásárjára akadály nélkül elhajtható. A megye törvényhatóságát már figyelmeztették ezen veszélyre és reméljük, hogy valamit tesznek ez ügyben. — Majdnem hihetetlen, milyen sanyaru állapotban vannak a megye *utai és hidai*. Az utak mentén itt-ott kavicsrakásokat látni, de szétteregetve sohasem lesznek, legfeljebb legázoltatjak, a szilárd kőalapzat mindinkább kiemelkedik, mi a jármüveket és igavonó állatokat rontja és mellette maga is tönkre megy. Valóságos nyomor és iróniája az uj útrendi törvenynek, a mely törvénynek eddig semmi más hatása nem volt érezhető, mint legfeljebb, hogy a végrehajtó az utadót megveszi rajtunk.

Tisza-Ujlak, Mátyfalva (Ugocsamegye), október hó. (*Székely István* tudósitása). *(Időjárás. — Vetések állása. — Nincs legelő. — Tengeri termés. — Lóhermagtermés megsemmisült. — Burgonya- és zabtermés. — Váltórendszer. — Magas marha, alacsony sertés árak. — Olcsó a tengeri. — Nyerészkedő pénzintézetek. Peronospora viticola.)* Szeptember és október havában egyetlen egy éjjeli bő esőnk volt, minélfogva az őszi vetéssel késlekedve, csakis szeptember 20-ika körül kezdettük azt meg általánosan. A nedves földbe vetett mag szépen kikelt ugyan de az ismet bekövetkezett szarazság miatt nem bokrosodhat, mig ellenben a később vetett mag még ma is a földben nyugszik. — *Legelőink összeasztak*, szarvasmarhánk csak tengődik. — *Tengeri* termésünk közepes termést adott, minősége jó, mennyisége azonban távolról sem fedezi a gabona hiányát. *Lóhermag termésünk pedig teljesen megsemmisült* s az elvénülten lekaszált lóher mint takarmány sem felel meg rendeltetésének: feltünő, hogy ezen csapásról más vidéki tudósitások nem emlékeznek meg. A *burgonya* apró. a szárazság meggátolta fejlődését, nem rothad. *Zabunk* annyira könnyü, hogy vetni nem való, minelfogva helyettesitéséről kell gondoskodnunk. — *A váltó rendszert* vármegyenkben nem ismerik, csak a harom nyomásut, de az ugar rendszer mellőzésével, a mennyiben az ugarnak hagyandó tengeri földeinket is őszivel vetjük be. Hová fog ezen eljárás vezetni, könnyü megjósolni. — A *szarvasmarha* ára csaknem kétszeresre emelkedett., mig ellenben a *sertések* erteke nagyon csökkent, márcziusi malaczok párja 10—12 frt, de ez is csak ott, hol nagyobb mennyiségben vasárolható, kisebb tenyésztőknél párja 7—8 forint. — Az uj *tengerinek* köblet vagyis 4 vekát a *tisza-ujlaki* piaczon 4 frtért arusitják, jólehet a forgalom még csekély, hova fog leszallani, ha majd nagy lesz a kinálat. — Mind e körülmények aggasztólag hatnak reánk, annál inkább, mert reményünk sincs, hogy a szükségelt javitásokra forgó tőkéhez juthassunk, mert a *nyerészkedő pénzintézetek kölcsönei* gyarapodás helyett örvénybe sodorják a földbirtokost. — Végre föl kell még emlitenem a *Peronoszpóra Viticola* által *szőlő*termésünkbe okozott rengeteg károsodást, mely kizárólag *Nagy-Szőllősi* szőlőhegyünket sujtotta, mely nemcsak szép gyümölcséről, de kiváló jelességü boráról nevezetes. Ez év tavaszán konstatáltatott a fillokszera jelenléte, de kárositása még csak szórványosan, egyes tőkéken mutatkozott, mig ellenben a peronoszpóra $^3/_4$ ét pusztitotta el a termésnek s jóllehet borunk literjeért 23 krt fizettek a vevők, mindazonáltal nem pótolja a veszteséget e rendkivül magas ár sem.

Kolozs-Monostor, október hó. (*Ásványi Lajos* tudósitása.) (*Erdély termése. — Sok az egér. — Gyümölcstermés. — Szüret. — Állategészségügy.)* Erdély *őszi gabnatermése* általánosságban véve sem minőség, sem mennyiség tekintetében nem volt kielégitő, a mit részint a buzalégy *Cecydomia destructor* pusztitásának, részint pedig száraz erős téli fagyok következményének tulajdonithatunk. Tavaszi kalászosaink jól sikerültek. A tanintézet gazdaságában k. holdanként buzából 1362 liter (80 5 klgrmos), rozsból 1430 liter (72 klgrmos), árpából 1291 liter (68 klgrmos), zabból 2155 liter (48 klgrmos) termett A *kapásnövények* termése általában jó, a *tengerié* pedig annyira kitünően sikerült, hogy sok helyen a kasok elégtelenek lettek a termés befogadására. A mi gazdaságunkban k. h.-ként 35 hl. csős tengeri, 100 q, burgonya, 177 q takarmányrépa és 535 füzér dohány, (mely 11 q előirányzatnak lett felvéve) termett. A *takarmányfélék* termése is igen jól sikerült volna, ha szeszélyes hegyi vizeink medrét szegélyező rétjeinkről az áradások, a már levágott rendeket el nem sodorják, vagy be nem iszapolták volna. Természetes kaszálóinkon k. h.-ként 569 kgr széna, 480 kgr sarju termett, zabos bükkönyünk ellenben 1432 kgr. a vörös lóherénk 1180 kgr, a luczernánk 1960 kgr termést adott k. holdanként. Buzát vagy rozsot kevés helyen *vethettek*, a föld száraz volta és az *egerek elszaporodása* miatt, miért is aggódva nézünk jövő termésünk elé. Az üszög elleni csávát készletben tartjuk, s mihelyt lehet, azonnal vetünk; de ha időjárásunk nem fordul esőre, ugy nem marad más hátra, mint jóeleve egészséges tavaszi vetőbuzáról gondoskodnunk. Igen dusnak igérkező *gyümölcstermésünket* tavaszszal és nyáron a zöldhernyó — *Geometra brumata* — és az egyenlőtlen gyaponcz, — *Liparis dispar* — őszszel pedig a nagy szárazság folytán beállt időelőtti hullás, ugy megdézsmáltak, hogy csakis jó közepes termés jutott szedés alá. A kézzel szedett nemesebb almafajták 20 literes vékával mérve (5 véka = 1 q) 1 frt 40 kr — 1 frt 60 kron, közönséges potyolt áru 50—60 kron kináltatik. A *szüret* legnagyobb részben befejeztetett. A szürt must minősége. ugy mint mennyisége közepesnek mondható. A szőlőtőkék jövő évi termőveszszői sok helyen fejletlenek maradtak a *Peronospora viticola* pusztitása folytán. A közönséges vegyes szőlőből szürt must hektoliterje 16—24 frt között, a nemesebb tőkék leve pedig ennél jóval magasabb áron kerestetik. A tanintezet szőlejében termett szőlőfajták czukor- és savtartalmát *Tuba Lajos* tanár vizsgálata nyomán a következőkben közölhetem:

Tramini	czukor	21 0 %	sav	1·0 %
Malvasi	»	20 5 »	»	0·9 »
Sylvani	»	15·0 »	»	1·2 »
Riesling rajnai		17·1 »	»	1·2 »
Bárat	»	23·0 »	»	1·1 »
Oporto	»	16·0 »	»	0·9 »
Burgundi kék		18 1 »	»	1 0 »
» fehér		17 5 »	»	0 88 »
Átlag:		18 4		1·5

Az *állategeszségügyi viszonyok* Erdélyben teljesen kielegitők, Hunyad és Alsó-Fehérmegyék kivetelével, a hol a száj és körömfájás, valamint az orbancz járványszerüleg uralkodik; de a többi megyékben csakis szórványosan fordulnak elő itt-ott ragadós jellegü betegségek.

ÁLLATEGÉSZSÉGÜGY.

Rovatvezető: DR. HUTYRA FERENCZ.

Kártalanitás és állatbiztositás.

(r.) Erőteljes mozgalmat konstatálhatunk közéletünknek minden ágazatában. Magyarország szellemileg és anyagilag fejlődik és halad, ez tagadhatatlan. Gazdasági életünk terén több irányban már a kezdet nehézségeit is legyőztük; itt az ideje, hogy az intenzivebb munkálkodás terére lépjünk.

Nekünk állatállományunk megmérhetlen, megbecsülhetlen kincsünk, mert ennek értéke nem csupán állataink közönséges értékeinek összege, hanem mert az gazdasági életünk éltető ereje, társadalmunk legszámosabb tagu osztályának életföltétele.

E nemzeti vagyonunknak félelmes ellensége a ragadós betegségek. Jelenlegi intézményeink nyujtanak ugyan némi oltalmat a ragadós betegségekkel szemben, de csak általánosságban és csakis arról gondoskodnak, hogy a föllépett ragadós betegség okozta károkat, a mennyire lehet, kis körre szoritsák. A tényleges, az elszenvedett kár pótlására vagy csak enyhitésére is nincsen eszközünk, erről nem gondoskodnak intézményeink.

Állategészségügyi törvényünk értelmében az állam a ragadós betegségek legtöbbjének valamelyikében szenvedő állatot kiirtatja. S jól van ez igy, mert a közérdek leghathatósabb védelmét abban találja, hogy a ragályanyagot az állattal együtt elpusztitsuk, ártalmatlanná tegyük. De nem helyes, nem méltányos, hogy a beteg állat kiirtása kártalanitás nélkül, vagy a kiirtott állat legfeljebb feleértékének megtéritése mellett történik.

Ha valakinek beteg állatját közérdekből kiirtják, miért viselje az maga az egész kárt, vagy ennek legalább is igen nagy részét? Ez az általános szempont, a jog — vagy mondjuk csak — a méltányosság szempontja, melynek eddigi intézményeink nem felelnek meg.

De lehet — a mint tényleg számtalanszor az is — az eset, hogy a kiirtott állattal együtt megsemmisül egyuttal tulajdonosának anyagi existencziája is. Hány ember, hány család él Magyarországon, melynek anyagi existencziája, boldogulása a tulajdonát képező állatokon alapul! s ha ezekben éri veszteség — nem egyedül ragadós betegségek, de bármely véletlen esély folytán — azt pótolni nemcsak képtelen, de nem áll módjában az sem, nincsen intézményünk arra, hogy existencziáját megtámadó ily esélylyel szemben magát biztosithatná. Ez a másik, még fontosabb, a társadalmi szempont, melyből e kérdést tekintenünk kell.

Intenzivebb társadalmi és gazdasági életnek alapföltétele, hogy méltányosabbak legyünk, a midőn az egyes kénytelen áldozatot hozni a köz érdekében és védetlenül ne hagyjunk egész társadalmi osztályt oly véletlen esélyekkel szemben, melyek létezésének alapját is szétrombolhatják.

Nyugot-Európa államai e téren messze előttünk járnak. Ott a közérdekből kiirtott állatok értékének kárpótlását méltányosan megállapitották, ott az egyes oltalmat találhat a véletlen esélyek által állataiban okozható károk ellen az *állatbiztositás* intézményében.

A *kártalanitás* kérdését nálunk már törvényhozási uton szabályozták; csak méltányosabb alapokra helyezzük ezt a szabályozást. Ez az állam feladatát képezi, mert a köz érdekében kivánt áldozatokat a köznek kell viselni. A kártalanitás kérdésének helyesebb szabályozása nemcsak méltányossági okokból, de azon szempontból is elodázhatlanul szükséges, mert e nélkül az állam képtelen megoldani azt a feladatát, mely szerint a közveszélyt képező egyes állati betegségeket kiirtania, illetve legalább annyira elfojtania kell, hogy azok többé a közveszély jellegét ne viseljék. E feladatának megvalósitásánál az állam addig nem fog boldogulni, mig a kártalanitás kérdése helyes megoldást nem nyer. A ragadós tüdőlobot, a takonykórt addig nem fogjuk kiirtani, mig az ily betegségben szenvedő állat tulajdonosa megfelelő kártalanitást nem kap, mert addig az állam nem számithat arra, hogy az állattulajdonosok a hatóságot támogatni fogják törekvéseiben az által, hogy az állataik egészségi állapotában észlelt gyanus változásokat azoknak tudomására hozzák s e nélkül a ragadós tüdőlob s a takonykór kiirtása teljesen lehetetlen.

Az *állatbiztositás intézményét* azonban alapjából meg kell teremtenünk, mert az nálunk tényleg nem létezik. Az a primitiv neme, mely nálunk egyes vidékeken divik s mely szerint hallgatagul elfogadott szokás alapján, a kényszervágás alá került szarvasmarha husát megfelelő árban rákényszeritik a községbeli állattulajdonosokra állatállományuk arányában, avagy ezeket, ugyanily arányban, a kártvallott tulajdonos javára eső szolgáltatásokra kötelezik, — ez nem állatbiztositás, ez legfeljebb a mellett tanuskodik, hogy az állatbiztositás intézménye nálunk is oly szükségletet képez, melynek hiányát általában és mélyen érzik.

A kérdés helyes megoldása azonban rendkivül nehéz; mutatja azt egyrészt az a körülmény, hogy az erre irányuló kisérletek nálunk eddig eredményre nem vezettek, másrészt az a feltünő tény, hogy ma már mindenünket biztosithatjuk, de állataink értékét nem.

Nézetünk szerint nalunk. hol az állatbiztositás intézményét alapjából kell megteremteni, korlátolt alapon kell kiindulni s ezt fokozatosan szélesbiteni. Vagyis eleinte ki kell zárni a biztositásból azokat a betegségeket, melyek járványszerüen lépnek föl s tömeges veszteségeket okoznak. Ezek a betegségek oly faktorok, melyekkel hozzávetőleg sem lehet számolni s azért a kezdet stádiumában nagy mértékben veszélyeztetik az állatbiztositás intézményének létezését.

Az ily betegségek által okozott károkat csak fokozatosan s csak akkor szabad a biztositás keretébe belevonni, a mikor az intézmény vagy erős tartalékalappal bir, vagy a mikor az állam állategészség-rendőri feladatát már oly mértékben oldotta meg, hogy a ragadós betegségek állandóan járványos jellege megszünt s ezek csak szórványosan lépnek fel, illetve az állategészségügyi rendészet oly módon funkczionál, hogy a betegséget már addig is elfojtja, a mig járványnyá fajulhatna, vagyis a mikor az állategészségügyi állapot állandóan *normális*. Ebben az esetben a biztositás általános lehet s a kártalanitással együttesen ugy az általános állategészségyügyi állapot biztositékát, mint az egyes állattulajdonos érdekeinek tökéletes oltalmát képezi, mert rendőri hatalmával s a kártalanitás utján az állam meggátolja a betegségek terjedését s részben megtériti az e czélból kiirtott állatok értékét, a biztositás intézménye pedig pótol, a hol az állam csak részben (beteg állatoknál), vagy egyáltalán nem kártalanit (elhullott állatoknál).

Hogy az állatbiztositás melyik rendszere felelne meg viszonyainknak leginkább, ennek fejtegetésével e rövid czikk keretében nem foglalkozhatunk. Itt csak hangsulyozni kivántuk, hogy ezen intézmény létesitéséhez nekünk mielőbb hozzá kell fognunk; szóba akartuk hozni ezt a kérdést a «Köztelek» hasábjain, hogy a legközelebbről érdekeltek figyelmét erre fölhivjuk és tisztázva legyenek az eszmék akkorára, a midőn illetékes helyen ezen nagy horderejü ügy szabályozásához fognak.

Az ellésről és az ellésnél követendő eljárásról.

A hím és nőnemü állatoknak egymással történő közösülése utján létrejön az anyaállatoknak vemhessége, hasassága, mely az elléssel, fiadzással ér véget. Vannak jelek, a melyekből a leellésre következtetni lehet. Ismernünk e jeleket azért szükséges, hogy az ellés körüli teendőket idejekorán rendezni, elvégeztetni tudjuk, mivel ez nem csupán a leellést könnyiti meg, de ugy az anya, mint a fiatal állat egészségét is befolyásolja.

Az ellést pár nappal megelőzőleg megduzzad a tőgy, mely az ujszülött ugynevezett magzatszurokjának (világra hozott bélürüléknek) eltávolitására szolgáló colostrumot (koratejet) tartalmazza. A péra megduzzad, a péra-nyilásból sárgás-fehér nyulós váladék szokott kiürülni. Az utolsó napokban a keresztcsont két oldala mindennemü állatnál beesik. Közvetlenül az ellés előtt fél vagy egy-két órával az ellős anyákat nyugtalanság lepi meg, mely az állat faja szerint némileg különböző. A ló, ha szabadon van, társaitól elmarad, első lábaival kapar, forgolódik, lefeküdni készül, a mit azonban csak akkor tesz meg, midőn a magzat már a rendes szülőutban van; mind e jelenségek mellett farkát folytonosan magasan tartja és minden irányban csóválja; egészben ugy viselkedik, mintha kólikája volna, avval a külömbséggel, hogy e betegségnél az állat a lefekvéskor sohasem óvatos, sőt mindenkor nagyon is durván dobja magát a földhöz, mig az ellős állat a legnagyobb vigyázattal fekszik le. Ha meg van kötve a kancza, a főjelenség az ide-oda tipegésben és a faroknak szüntelen csóválásában mutatkozik. Kérődzők folytonosan kelnek, feküsznek, farkukat csóválják, szüntelenül vizeléshez készülnek, hátra tekintve gyakran bőgnek és e közben esznek is. Közben aztán egy-két perczig helyükben nyugodtan mozdulatlanul állnak, mintha figyelnének valamire. Sertések szájukban viszik ide s tova a szalmát.

Mindezen nyugtalansági tünetek arra vallanak, hogy az anyaméh időközönkint összehuzódik és iparkodik a magzatot a szülőutba tolni. Ha ez aztán megtörtént és a már most kinyilott anyaméhszájon a magzatburok (magzathólyag) egy része kezd áthatolni, kezdetét veszi a tulajdonképeni ellés, a midőn is az állatok, különösen az idősebbek, egyik vagy másik oldalukon fekve iparkodnak a magzatot világra hozni, mig fiatalok, azaz először ellők ugyanezt állva is meg szokták tenni.

Hogy a leellés minden baj nélkül megtörténhessék, szükséges, miszerint a magzat a szülőutban rendesen feküdjék. Lónál és kérődzőknél rendes fekvésnek nevezzük, midőn az első lábak előre kinyujtva vannak, melyeken a fej szintén előre nyujtva fekszik. Szarvasmarhánál nem ritka dolog, hogy a magzat farral a szülőut felé van fordulva, mig a hátulsó lábak a has alá előrefelé nyujtottan vannak elhelyezve. Lónál az ilyen farfekvés mindenkor megneheziti az ellést, mivel a magzat fara és czombjai nagyon kitöltik a szülőutat. Szarvasmarhánál az ilyen farfekvés esetén, a mennyiben teheneknél a medencze üreg bővebb mint lovaknál, a szülőut is tágasabb, habár nagyobb erőlködéssel történik is a leellés, mint a rendes fekvésnél, segitő beavatkozásra mégis a legritkább esetekben van csak szükség. Sertésnél váltakozva hol a fej és az első lábak, hol a far, illetőleg a hátulsó testrész lát először napvilágot; sőt a farfekvések még gyakoriabbak.

Ha a leirt jelenségekből azt vesszük észre, hogy az állat leelleni (fiadzani) készül, akkor iparkodjunk annak annyi helyet szoritani, hogy az ember minden oldalról könnyen hozzáférhessen. Teheneknél az egyik oldali tehenet elköttetjük. Juhok és serteseknek különben is külön ellőrekeszük lévén, azok abba zárandók. Lovakat, hacsak körülményeink engedik, más lovak között leelleni sohase engedjük, mivel az ellősnek mellette álló társa az utólag világra hozott csikót ha nem is bántja, de ennek anyja más lóra annyira irigy, hogy kimélet nélkül rugdossa szomszédjait, mi rendesen az ujszülött megsérülésével szokott végződni. De tisztasági szempontból is már szükséges az elkülönités, mivel az állatok közös tartózkodási helye, tisztaság tekintetében sok kivánni valót hagy hátra s ennek az ujszülötteknél utólag fellépni szokott különfele betegségek a rendes

következményei. Szükséges ezért is a lovak és juhok rekeszeiben a sertések fiaztatóiban és a tehenek állásait, ha azok talajagyagból (vagy általában bárminemü földből) áll, a már használt felső réteget lekapartatni vagy uj földdel pótolni s a felületet mindkét esetben sublimátoldattal (egy gramm két ezer gramm vizben feloldva) fellocsoltatni és az ugy fellocsolt talajt aztán csak alommal befedni. Hasonlóan el ne mulasszuk, a válaszfalakat és rudakat vagy deszkázatokat karbolos vagy kreolines mészszel (egy liter nyers karbolsavat, vagy egy liter kreolint 40 liter mészvizre véve) bemeszeltetni. Mindezzel természetesen már jó eleve el kell készülnünk, nehogy a rekeszek és fiaztatók használatba vételénél a fertőtlenités idő hiányában csak felületesen történjék.

Az ellés, mint már emlitettem, a magzatburok előretolásával veszi kezdetét. Miután a magzatburok gyermek-, egész emberfej nagyságra a minden 15—20-ik másodperczben ismétlődő szülőfájdalmak által kipréseltetett, az esetek 98 %-ában magától megreped, a midőn nagy mennyiségü magzatviz folyik ki nagy erővel. Ekkor már láthatókká válnak a magzat első lábai. Ezen időtől kezdve a legtöbb rendes fekvésü magzat 10—15 percz alatt megelletik a nélkül, hogy nagyobb beavatkozás szükséges volna. Ott, a hol a magzatburok magától meg nem szakad, sőt egyes ritkább esetekben, midőn az egész magzat a burokkal együtt leelletik a nélkül, hogy ez megrepedne, ezt mesterségesen ujjainkkal szakitjuk fel. A magzatra a burokban való születés nem veszélyes, mig a köldökzsinór, melyen át a magzat az anyától tápláltatik és igy életet nyer, el nem szakad. Ha azonban ellés közben a köldökzsinór netalán elszakadna és igy a magzatnak az anyával a köldökzsinór utján való vérkeringése megszünt, akkor sietni kell a magzatburkot megrepeszteni, mert ha az soká késnék, a fiatal állat a biztos megfuladásnak lenne kitéve. Attól a pillanattól kezdve ugyanis, a melyben a köldökzsinór elszakad, a magzatnak uj életet adó levegőre van szüksége. Erős csontu nagy magzat ellésénél, vagy előhasu tehénnél, kanczánál azonban már nehezebben szokott az ellés végbemenni és mindenkor emberi segitségre van szükség. E segitség nyers erő alakjában a legtöbb ellesi esetnél nem hiányzik ugyan, de legtöbbször hiányzik némi szakismeret a szülészetben. Sulyosabb esetekben a helyes segédkezés alapos orvosi ismereteket tételez fel s ilyenkor szükségképpen képzett állatorvos igénybevétele szükséges. Még a könnyebb esetekben is igen tanácsos, ha csak azt a körülmények megengedik, ily szakemberhez fordulni. Minthogy azonban ez már a helyi viszonyok miatt sem lehetséges mindenkor, a segédkezési eljárást a könnyebb és gyakoribb eseteket illetőleg a következőkben ismertetjük:

A helyes segédkezés legelemibb feltételei, melyeknek mindenkor igen jó hasznát vehetjük, a következők: Az illető mielőtt a magzathoz hozzányulna, mindkét kezét könyökön felül mossa meg. És habár minden ellésnél főkellék a gyors tevés, még sem mulaszsza el a segélytnyujtó keze megtisztitását, mert piszkos kezével az ujszülöttet, az anyát, vagy esetleg mindkettőt is megfertőzheti. Ebből a tekintetből kiindulva nagyon helyén való lenne, ha a segitő egyén kezének megmosása után, azt még 2—3%-os karbolos vizzel vagy ugyanily higitásu kreolinoldattal leöblitené. Ezen szereket olcsóságuknál és tartósságuknál fogva, minden istállóban készen kellene tartani. Nagy, éles körmökkel biró egyén, sohasem jó segitség, a mennyiben ily körmökkel könnyen megsértheti ugy az anyát, mint a magzatot. A magzatviznek eltávozása után, ha azt látjuk, hogy a szülőfájdalmak (szülőerőlködések) erősbödése daczára sem következik be a leellés és ha a kézzel benyulás utján meggyőződtünk arról, hogy a magzatnak feje is utban van, akkor minden időveszteség nélkül fogjuk meg a két első láb szárait és *egyidejüleg az anyaállat erőlködésével*, — de csakis akkor — minden erőnket megfeszitve, iparkodjunk a magzatot az anyától eltávolitani. Puszta kézzel e segitség nem mindenkor szokott eredményes lenni. Ugyanis az egész magzat felülete és igy a lábak is igen sikamlósak lévén, ezek kezünkből a nélkül, hogy azokon erőt tudnánk kifejteni, nagyon könnyen kicsusznak. Legczélszerübb tehát mindjárt kezdetben külön-külön mindkét szárra valamely tiszta, száraz ruhát csavarni és azon át azokat megfogni. A magzat huzása mindenkor a péranyilás (szülőut) irányában történjék, a mi csak ugy lehetséges, hogy az állat fekvésénél nekünk is mélyen lehajolnunk, annak álló helyzetében pedig állnunk kell.

Elég gyakran beékelődik a magzat a szülőutba oly mérvben, hogy egy ember ereje kevés annak kihuzására. Midőn ennek sikertelenségéről meggyőződtünk, a magzatnak már előzőleg becsavart első lábszáraira lapos köteleket kötünk, ezeknek végeit megint összekötjük s ennélfogva eszközöltetjük a huzást. Ilyen esetben nem czélszerü, ha valamennyi segitő személy a kötélbe kapaszkodik, hanem helyesebb, ha egymás derekát fogják át, igy fokozván a kötelet huzó egyén erejét. És feltéve, hogy ilyen esetben a fej iránya rendes, tehát az első lábakon nyugszik, minden tulzott emberi szánalmat félretéve, egyidőben a szülőfájdalmakkal egyenletes, de erőteljes huzá sokkal minél gyorsabban kell a magzatot eltávolitani. Kevés erő kifejtése ilyenkor már nem vezet czélra, sőt minden percz, mely késlelteti a leellést, a fiatal állat életébe kerülhet.

Ily nehezebb elléseknél a péraszélek vannak leginkább berepedéseknek kitéve, sőt, habár ritkábban, az is előfordulhat, hogy közvetlenül a leellést követőleg az anyaméh (csikó vagy borjutartó) is kijön, kifordul. Mindkét baj létrejöttét némileg meggátlandó, akkor, midőn a magzat kihuzása történik, egy tiszta kezü egyén iparkodjék a péra széleit ott, hol azok leginkább vannak feszülésnek kitéve, minden ereje megfeszitésével visszatartani. Ha azonban a péra helyenként mégis berepedne, ugy az némi tisztántartás mellett minden utóbaj nélkül gyorsan gyógyul.

Ellenben sulyosabb azon eset, midőn a méh előesik (kijön, kifordul). Ha közelben állatorvos volna, okvetlen ahhoz kell fordulnunk, de ha nincsen arra kilátásunk, hogy az 3. legkésőbb 6 órán belül segitségünkre jöhetne, ugy annak megérkeztéig az anyaállatot a biztos elpusztulástól megmentendők, a következőket szükséges tennünk: Mindenekelőtt az anya hátulját magasra állitjuk vagy fektetjük. A kijött anyaméhet langyos vizzel tisztára mosatjuk, alája egy tiszta ruhát teritünk vagy tartatunk és tiszta olajjal bekenjük. Ezzel egyidőben hozatunk egy méternyi vagy valamivel hosszabb erős fütykös botot, melynek bunkós végét, puha, tiszta rongygyal ökölmekkoraságra becsavarjuk és szorosan megköttetjük, ugy hogy az egykönnyen le ne csuszhassék. A bot becsavart végét aztán olajba mártjuk és a kifordult anyaméh alapjára, illetőleg annak végső csucsára illesztve, vizirányos, egyenletes, de erőteljes tolással nyomjuk vissza a magzattartót. Ha a visszatolás igy aztán sikerült, a botot elővigyázatosan kell az anyaméhből kihuzni, nehogy az ujból kijöjjön. Hogy különben ezt megakadályozzuk, a péraszéleket, hacsak kéznél van, erős selyemmel, ennek hiányában erős fonállal, egyenlő távolságban 2 helyen összevarjuk. Tanácsos az ilyen baju tehénnek vagy lónak két nap egymásután, előbbinek fél-fél kiló, utóbbinak 30—30 deka keserüsót beadni.

Ha a szülőutba való benyulás által, fartekvésről szereztünk volna tudomást, mely fekvés miatt a legerélyesebb szülőfájdalmak daczára 1—2 óra alatt sem következhetnék be a leellés, ez esetben egy gömbölyü, kis ujjnyi vastagságu puha kötelet kell áthuznunk a magzat czombjai előtt és annálfogva a leellést elősegitenünk.

Végre elég gyakran találkozunk oly esetekkel, midőn a magzat első lábai rendesen a szülőutban vannak ugyan, annak feje azonban jobb- vagy baloldalra fordulva nyakánál fogva visszahajlott. Ilyenkor az első lábak csüdjére különkülön lapos köteleket teszünk, a magzatot a lábaknál fogva a kötelekkel együtt visszanyomjuk és az anyaméhbe mélyen benyulva, megkeressük a magzatnak fejét. Ezt megtalálva megint egy lapos kötelet veszünk, erre mozgó hurkot csinálunk és ugy kezünket, mint e hurkos kötelet erősen beolajozva, iparkodunk a hurkot a magzat alsó állkapcsára tenni. Némi kitartással és ügyességgel ez a legtöbb esetben sikerül. Akkor aztán *az első lábakat még mindig visszanyomva*, lassu, de egyenletes huzásokkal huzzuk a fejét a szülőuttal egyirányban és csak ennek megtörténte után eszközöljük a huzást az első lábaknál fogva. A fejet a huzásba csupán annyira vonjuk bele, hogy az vissza ne maradjon.

Sertéseknél és juhoknál a nehéz szülés a legritkább esetekhez tartozik, de ha mégis előfordulna, egy keskeny kezü egyén a szülőutba benyulva mindenkor eltávolithatja a nehézségeket.

Minden szülészeti esetnél gyorsan, tisztán és meggondolva alkalmazzuk a segitséget. Hosszu körmökkel, horgokkal, kampókkal benyulni a szülőutakba nem szabad, mivel az anyaméh falán véletlenségből ejtett sebek veszélyes következményüek lehetnek. *Müszerekkel elősegiteni a leellést csupán az állatorvos van hivatva*, ki ugy az anya, mint a magzat boncz- és fejlődéstanát legjobban ismeri; ennélfogva kritikus ellési eseteknél mindenkor legjobban segithet.

A magzatnak leellése után a kanczák fekvő helyzetükből felugorván, kivétel nélkül elszakad a köldökzsinór. Megtörténik azonban, hogy a kancza fekve marad, midőn legczélszerübb a köldökzsinórt a magzat hasfalától 4 ujjnyi távolságra éles ollóval elvágni. Szarvasmarhánál, juhnál és sertésnél a levágás felesleges; ha magától el nem szakadna, a köldökzsinórt egyszerüen megfeszitve, elszakad az a kivánt helyen.

Ha a talaj tiszta, a köldökzsinór végével ne törődjünk, 10—14 nap mulva az összeszáradtan leesik. Piszkos talaju istállókban elletö rekeszekben, hogy a köldök bajokat kikerüljük, tanácsos a hasfalon visszamaradt köldök végeket ezeknek leszáradásáig (3—4 napig) naponta kétszer sublimátos vizzel (1 gr. sublimat 1000 gr. viz) leöbliteni. A magzatburok (szülep, pokla) rendes körülmények között, a leellést követőleg néhány percz mulva, hasonlóan, mint az ellesnél, szülőfájdalmak (erőlködések) közben el szokott löketni. Lónál ezen ellökető, kivéve az elvetéléseket mindenkor bekövetkezik, mig teheneknél néha visszamarad a magzatburok. Ilyenkor fődolog, hogy a péraszéleket naponta 2—3-szor 3%-os kreolin-oldattal leöntessük, fertőtlenitve igy a kicsüngő magzatburkot is. A fertőtlenités alkalmával meglehet kisérelni a magzatburok kihuzását, de nagy erőkifejtés ilyenkor nem tanácsos, mivel a burok leválása a 2—3-ik napon amugy is bekövetkezik; mig e leválást a burok nagymérvü huzása által előidézve ez az anyaméh belső falának megszakadását okozhatja. Ha a leválás a 4-ik vagy 5-ik napon se következnék be, az eltávolitást müileg állatorvos által eszközöltessük.

Tátray János

Kártérités hatósági rendeletre kiirtott állatokért. A párisi nemzetközi állatorvosi kongresszus e tárgyban következő megállapodásokra jutott:

1. Jogilag az állam nem kötelezhető a kártéritésre és azt csak akkor adhatja meg, ha azt a közjó vagy a közegészségügy érdeke kivánja.

2. A járványok kiirtása czéljából kiirtott állatokért adandó kártéritési elve nem általánositható. A marhavész kiirtása végett minden beteg és fertőzésről gyanus állat leölendő teljes kártérités mellett.

3. Kártérités fizetendő marhavész, gümőkór, takonykór, ragadós tüdőlob és tenyészbénaság esetén.

4. A kártéritési összegek külön járványpénztárból fizetendők ki.

5. Kivánatos, hogy a kormányok változó illetékeket szedő kölcsönös állatbiztositó intézetek alapitását előmozditsák.

(Berl. Archiv f. Thierheilkunde 1890. 125. l.)

Vegyesek.

Mai számunk tartalma:

Hivatalos közlemények. — Az országos nemzeti kiállitás. —*ss*-tól — Gazdálkodás és termés. *Rovara Frigyes*-től. — Gabonazsizsik. *Jablonowszky József*-től. — A tető bekenése. *Solymossy*-tól. — Hogy fejtsük a mákot? *C.*-től. — A Strawsonizer. ifj. *Paikert Alajos*-tól. — Irodalom: Die Schweine Ungarns und ihre Züchtung, Mastung und Verwerthung. —*y*-tól. — Tudósitások: Szeged és vidéke, Vágvölgy, Munkács, Tisza-Ujlak, Kolozs-Monostor. — Rovat: Kártérités, állatbiztositás. Az ellésről és az ellésnél követendő eljárásról. *Tátray Janos*-tól — Kártérités a hatóságilag kiirtott állatok után. — Vegyes hirek. — Kereskedelem és tőzsde.

Személyi hirek. A földmivelésügyi m. kir. miniszter *Máday Izidor* miniszt. oszt. tanácsost az országos filloxera bizottság állandó bizottságának tagjává, a budapesti m. kir. állatorvosi akadémiával kapcsolatban létesitett bakteriológiai intézet vezetőjévé pedig dr. *Preisz Hugót* nevezte ki. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Fabriczius István* közalapitványi gyakornokot irnokká nevezte ki. — *Kosiczky Mátyás*, aradmegyei birtokos, jegyet váltott *Buday Mariska* kisasszonynyal — *Hász Kálmán* a «magyar foldhitelintézet» tisztviselője mult hó 22-én esküdött Aradon örök hüséget *Sármezey Jolán* kisasszonynak.

Kivonat a hivatalos lapból. A «*Földmivelési Értesitő*» legutóbbi száma a következő, olvasóinkat érdeklő közléseket tartalmazza: **Jóváhagyás** a Pozsonymegye filloxera elleni védekezés tárgyában alkotott szabályrendelet ügyében. — **Adókedvezmény** *Mandl* és *Fisch* nyircsászári mezőgazdasági szeszgyára részére. — **Marharakodó állomás** engedélyeztetett *Dejtáron*, Nógrádmegyében. — **Száj- és körömfájás** miatt a morvaországi cs. kir. helytartóság f. év okt. 20-án Zala- és Vasmegyékből származó hasitott körmü állatok bevitelét betiltotta. — **Filloxera-zár** Zalamegye *Oskolahegy* és *Margithegy* községére. — **Pályázat** III. oszt. állatorvosi állásra. — **Állategészségügy**: *Lépfene* 229 k. 274 u., több 7 k. 12 u. *Veszettség* 66 k. 74 u., több 11 k. 12 u. *Takonykor és börférea* 152 k. 198 u., több 9 k. 7 u. *Ragadós száj- és körömfájás* 531 k. 3981 u., több 58 k. 176 u. *Himlő* 14 k. 14 u., több 1 k. 1 u. *Tenyészbénaság* és az ivarszerveken keletkezett hólyagos kiütés 2 k. 2 u., több 1 k. 1 u. *Rühkór* 13 k. 20 u., több 2 k. 2 u. *Orbáncz* 187 k. 1577 u., kevesebb 27 k. 422 u. — **Ragadós tüdőlob** a) *szórványosan* Ábauj-Tornamegye *Szent-Jakab* 1 u.; Barsm. *A.-Maróth* 1 u; Hontm. *Cseri* 1 u., *Litava* 1 u, *N.-Varbók* 1 u.; Nógrádm. *Hugyag* 1 u., *Trázs* 1 u.; Nyitram. *Bajmócz* 1 u., *Beregszeg* 1 u., *Holics* 1 u., *K.-Vendég* 1 u., *Kovarcz* 1 u., *Lopanó* 1 u., *Radimó* 1 u., *Rajcsány* 1 u., *Vámosujfalu* 1 u., *Vleskován* 1 u., *Vradist* 1 u.; Pozsonym. *Almás*, *Báhony*, *Barakony*, *Galánta*, *Kajol*, *M.-Diószeg* 1 u., *Morva Szt.-Iván* 2 u., *Nagy-Mácséd*, *N.-Magyar*, *N.-Szombat*, *Pernek*, *P.-Födémes*, *Rohrbach*, *Vereknye* 1 u.; Sárosmegye *Bányavölgy* 2 u., *Darócz* 2 u., *Felső-Márk*, *Szinye-Lipócz* 1 u.; Szepesmegye *Csütörtökhely*, *Igló*, *Lucsivna*, *Stula* 1 u.; Trencsénm. *Baán*, *Boczkó*, *F.-Dezsér*, *Hornyán*, *Nochanócz*, *Mesztecsko*, *Podluzsény*, *Turna* 1 u.; Turóczm. *Kis-Selmecz*, *Szklenó*, *Stubnya* 1 u.; Zólyomm. *Kis-Garam* 1 u.; b) *járványosan* Hontm. *Németi* 3 u.; Nógrádm. *Málnapatak* 6 u., *R.-Sebota* 9 u.; Nyitram. *Kuzmics* 3 u., *Neczpál* 5 u., *Rudnó* 10 u., *Sándorfalva* 3 u., *Vagyócz* 3 u.; Pozsonym. *A.-Diós* 5 u., *Katlócz* 10 u., Sárosm. *Siroka* 4 u., *Zbáró* 8 u.; Szepesm. *Batizfalva* 7 u., *Forbász* 6 u., *Gnezda* 11 u., *Leibicz* 16 u.; Zólyomm. *Breznóbánya* 5 u., *Jeczenye* 35 u., *Kovácsfalva* 6 u., *Olaszka* 11 u. Van tehát szórványos 52 k. 55 u., járványos 20 k. 166 u., mindössze 72 k. 221 u. Volt a mult héten 64 k. 176 u. E szerint több 8 k. 5 u.

A szövetkezetek létesitése körül fáradhatlan buzgalmu férfiu gróf *Károlyi Sándor* jelenleg a székelységet utazza be s mint hirlik szép eredménynyel. A létesült községi szövetkezetek egyelőre a pestmegyeihez csatoltatnak, de ha sikerül több községet is az ügynek megnyerni, ugy *Kolozsvár* és *Maros-Vásárhely* központtal külön szövetkezeti hálózatot alkotnak Erdélyben is. Mig politikai vezérférfiaink sokatmondó programmbeszédekkel árasztják el az országot, addig *Károlyi Sándor* gr. csendben, zajtalanul a nép anyagi boldogulásán működik. Vajjon „melyik nagyobb?“ Koronázza siker nemes törekvését!

A budapesti börzetanács mult hó 29-én tartott ülésében tárgyalta a kereskedelmi miniszter leiratott a Fiuméban létesitendő börze ügyében. A börze-tanács egy megokolt beadványt terjeszt fel a miniszterhez, a melyben ezen intézkedés czélszerüséget hangsulyozza. Ugyancsak ezen gyülésen határozatba ment a rektifikalt szesznek jegyzése. A titkari hivatalt egyuttal utasitotta a börze tanács, hogy ezentul az esetben is, ha hétfőre ünnep esik, az árakat jegyezze.

A pesti gazdasági egyesület f. évi november hó 21 én délutan 4 órakor tartja a vármegyeház nagytermében szokásos évi közgyulését. A közgyülés után *Szemere Huba*, lapunk munkatársa tart felolvasást «Bir-e gyakorlati jelentőséggel a talaj vegyi elemeztetése?» czim alatt.

Az 1895-ben tartandó országos nemzeti kiállitásról, melyről lapunk élén emlékeztünk meg, a kereskedelmi miniszter mult hó 31-én következő törvényjavaslatot terjesztette a képviselőház elé:

Törvényjavaslat az 1895. évben Budapesten tartandó országos nemzetközi kiállitásról. 1. §. Az 1895-ben Budapesten általános nemzeti kiállitás tartatik. 2. § A kiállitást az illetékes miniszterek és egyéb szakkörök közreműködésével a kereskedelemügyi miniszter rendezi 3. § Utasittatik a kereskedelemügyi miniszter, hogy a pénzügyminiszterrel egyetértve, a kiállitás költségeinek fedezése és annak módozatai iránt kellő időben tegyen az országgyülésnek előterjesztést. 4. §. A kiállitás befejeztéig az ország bármely részében országos iparkiállitás általában vem, vidéki vagy részleges iparkiállitás pedig csak a kereskedelemügyi, illetve a földmivelésügyi miniszter engedélye' mellett rendezhető. 5. §. A jelen törvény végrehajtásával a miniszterium bizatik meg. Budapesten, 1891. október 31-én. *Baross Gábor*, kereskedelemügyi miniszter.

A gazdák budapesti tejegyesülete mint szövetkezet szombaton tartotta első rendes közgyülését Szondy-utczai telepén, mádi *Kovács László* elnöklete alatt. Az igazgatóság jelentése szerint a szövetkezet a lefolyt első üzletévben is már teljesen megnyerte a fővárosi fogyasztó közönség bizalmát, ugy, hogy a szövetkezet teje és tejtermékei, mint tisztán egyesületi gazdák produktumai, a fővárosban keresettek és a tejszállitás fokozása az igazgatóság egyik legfőbb feladatát képezi. Hogy a kereslet e tekintetben kellő kielégitést nyerjen, a közgyülés elhatározta, hogy a szállitó-tagok belépését megkönnyiti az által, hogy a befizetendő részjegytőkét 250 frtról 100 frtra szállitja le. A lefolyt évben a szövetkezetnek 13 törzstagja volt 53 és fél üzletrészszel, a kik összesen 1.540,502 liter tejet szállitottak a szövetkezet telepére, a mi azonban — mint emlitettük — a keresletet nem fedezte teljesen.

Fedeztetésre vonatkozó hirdetmény. A földmivelésügyi miniszterium a kisberi, mezőhegyesi, bábolnai és fogarasi magy. kir. állami ménesekben létező törzsmének után fizetendő fedeztetési dijakat az 1892. évi fedeztetési idényre következőleg állapitja meg: I. *A kisbéri ménesben*: Doncaster, Craig-Millar és Gunnersbury fedezési dija: belföldi tulajdonos kanczajánál 400 frt, külföldi tulajdonos kanczajánál 500 frt, Galaor, Kisbér-öcscse es Pásztor 300—400 frt, Sweetbread és Bradur 200—300 frt, Czimer, Metallist, Montbar, Biró, Edgar és Filour telivér kanczánál 100, félvérnél 80 frt II. *A mezőhegyesi ménesben*: Tatár, Zsarnok, Buck-a-boó, Győztes és Algy fedezési dija: telivér kanczánál 100 forint, felvérnél 50 forint, Urambátyám és Bojtár 80 - 40 frt, Kengyel és Ürmény 60—30 frt, Furioso XXI., Northstar IV., Nonius XXXI., Nonius XXXVI. fedezési dija 20 frt. Az összes többi törzsmének fedezési dija 15 frt. III. *A bábolnai ménesben*: Ó Bajan fedezési dija: 50 frt, Dzsingiskhán fedezési dija: 40 frt, Ibn Achmet fedezési dija: 40 frt. Gazlan I. fedezési dija: 40 frt, Gazlan Schagya fedezési dija: 30 frt, Zarif III. fedezési dija 30 frt, Schagya X. fedezési dija: 20 frt. VI. *A fogarasi ménesben*: A törzsmének fedezési dija: 20 frt. A fedezhetés végett Kisbérre küldött kanczák ellátása és apolásaert következő dijak fognak felszamittatni: Egy meddő kanczaért naponkint 85 kr. Egy vemhes kanczáert naponkint 1 frt. Egy csikós kanczaért a csikó 3 hónapos koráig naponkint 1 frt 25 kr. Egy csikós kanczaert, ha csikója a 3 hónaposnál idősebb 1 frt 30 kr. Állatorvosi gyógykezelesert, továbbá körömzés és vasalásért minden kancza után 4 frt atalány fog felszámittatni. Minden egyéb felvilagositással az illető ménesparancsnokság készseggel szolgál.

Orosz gabonakiviteli tilalom. Egy párisi távirat jelenti, hogy, a buza kivételéve', egy czári ukáz, a rozskiviteli tilalom fentartásával, az összes gabonaneműek a burgonya kivételével, valamint a belőlök készült ipari gyártmányok, mint liszt, árpadara stb. kivitelét betiltotta. Az eddig feladott áruk 3 nap alatt elszállitandók, külömben a kincstár által lefoglaltatnak.

Magyarország vagyonmérlege. 1890-iki deczember 31-én a magyar államvagyon mérlege a következő számtételeket tünteti fel:

	Vagyon.	
Ingatlanok	1 115 091.692·20	frt
Termények és anyagok	123,547.368·49	«
Készpénz	53,294.523·97½	«
Értékpapirosok	23.133.712.—	«
Az állam követelései	609.235.321·92½	«
Hátralekok	219.314 549·52	«
összesen	2,143.530.220 11	frt
Államadóságok	1,793.483.932·47½	frt
« értékpapirokban	13,386.662.—	«
Hátralékok	123,243.910 06	«
összesen	1 930,114.604·53½	frt

E szerint az állam tiszta vagyona kitesz 213,415.615·57½ frtot. A mérleg több mint 52 millió frttal kedvezőbb a tavalyinál.

A rizshántoló gyár megnagyobbitása. A szép virágzásnak örvendő fiumei rizshántoló- és keményitő gyár müködési képességét megkettőzteti. — Nem kevesebbről van szó, mint arról, hogy a hatalmas gyár igazgatósága, a már működésben levő 400 és 200 lóerejü gépeken kivül, még egy 600 lóerejü gépet állit föl. A gyárhelyiségek az uj fölszerelés folytán természetesen szintén megnagyobbodnak. Minket e hir annyiban érdekel, hogy a rizshántoló gyár hulladéka értékes trágyaanyagot ad, melyről lapunk legközelebbi számában avatott tollból hozunk közleményt.

Sertés- és szarvasmarhabevitel Németországba. A német kormány értesitése szerint a *Kőbányán* 10 napig megfigyelés alatt állott sertések *Neisse* város közvágóhidjára; az Ausztria és Magyarországból származó élő szarvasmarhák pedig *Burghausen*, *Giessen* és *Hagenau* (Ets mellett) városok közvágóhidjaira az ismert feltételek mellett bevihetők.

A kötelező állatbiztositás Svájczban mindinkább tért hódit, Neuenburgban a kanton gazdasági egyesülete legközelebb egyhangulag elhatározta a kötelező állatbiztositást az egész kantonra kiterjeszteni, ugyancsak a *bázeli* kormányzó tanács is kebeléből egy szükebb körü bizottságot küldött ki, melynek czéljául a kötelező állatbiztositás tanulmányozását tüzte ki.

A gyümölcsészeti kongresszus Prágában *Attems Henrik* grof elnöklete alatt szép eredménynyel folyt le. Főfeladatát, t. i. a Csehországban való terjesztésre, legérdemesebb gyümölcsfajok meghatározását és kiválasztását ritka egyértelmüséggel oldotta meg és végül azon kérdéssel foglalkozott, vajjon mily teendők varnak az államra azon milliókra menő érték emelése körül, mely Ausztria összes tartományainak gyümölcstermelésében fekszik. Feloszlása előtt testületileg meglátogatta a trójai gyümölcsészeti intézetet s az ott rögtönzött gyümölcskiállitást, hol a kongresszust a cseh tartományi bizottság fogadta és üdvözölte.

Lépfene Angliában. A lépfene Angliában az utóbbi évben nagyobb mértékben pusztitott, mint aránylag véve az előzőkben. Az állategészségügyi osztály jelentése szerintt a fertőzött községek és fertőzött állatok száma nagyobb volt, mint ezelőtt, de az ujabb infekcziók száma viszont kevesebb. A tulajdonképeni viszonyok feltünteti a kis táblázat:

Év	Fertőzött községek	Uj infekczió	Fertőzött állatok	A fertőzött állatok közül: Agyonbunkóztak	Elesett	Fölgyógyult
	száma					
1887	51	237	619	51	528	43
1888	49	407	407	32	310	82
1889	44	315	315	52	206	26
1890	48	545	543	24	375	145

Az 543 fertőzött állat közt volt 243 drb szarvasmarha, 72 drb juh, 210 drb sertés, 7 drb ló és egy kutya.

A burgonyavész ellenszerét *Aimé Girard*, a franczia kormány gazd. vegyészeti osztályának főnöke, *a rézgálicz-oldat és oltatlan mész keverékében* találta fel. A keverék, mely *«bouillie Bordelaise»* név alatt is ismeretes, eddig mindenhol a legjobb sikerrel alkalmaztatott. Ha tekintetbe veszszük az idén is oly pusztitólag fellépett penészgomba veszélyességét, ez ellenszer, ha tényleg beválik, hivatva lesz felföldünk burgonyatermését a legnagyobb csapástól megóvni.

Angolország gabona-szükséglete A világ összes államai közt Anglia gabona bevitele a legfontosabb. Egy sziget-ország, melynek természet szabta határai közt a világ legelső népe folyton és folyton szaporodik és természetesen folyton növekvő nagy gabona bevitelre szorul. Anglia maga is termeszt gabonát, de az erre szánt terület évről-évre tetemesen kisebbedik ugy, hogy igy folytatva belátható időben meg fog szünni. De annál óriásibb a bevitel. *Anglia egymaga több gabonát visz be, mint a többi államok együttvéve.* 50 millió hektoliter gabonát hoz a külföld évente Angliába, kb. 360 millió forint értékben. Ennek ellenében a saját termelés, mely még ötven év előtt 30 millión felül volt, most 20 millió hektoliterre csökkent, a mi tekintetbe veve az intensiv gazdasági üzem fokozását, igen nagy esés. De okát a terület elvonásában találjuk. 1869 óta a szoros értelemben vett Anglia 1,400 000 acre gabonatermelő földdel csökkent. Irország 1,000,000 acre burgonyaföldjével és 800 000 acre zabterületével csak 8000 acren termeszt buzát. A városi telkek és ipartelepek növekvése egyrészt, másrészt pedig a nagybirtokosok park- és vadász-szenvedélye évrőlévre csökkenti a gabonatermő földterületet Angliában. Érdekesek mily változók a gabona bevitel forrásai. 1887-ben az Egyesült államok nyugati kikötői kb. 60 millió hektolitert szállitottak, 1889 ben ez az összeg 6 millióra esett. Mázsánként Oroszország, mely 87-ben csak négy és fél milliót importált, 89-ben már 20 és fél milliót hozott Angliába. Ez legerősebb konkurrensünk. Az összes angol kikötők közt a legnagyobb gabona import emporium *Liverpool*, mely egymaga az egész bevitel egy negyedet veszi át. Óriási raktárak a legmunkabiróbb uj elevatorokkal a kikötött hajók gabonatartalmát a legrövidebb idő alatt átviszik a hatalmas épületek rekeszeibe. Innen árad szét azután az élelmiszerek e legfontosabbja — mindig kisebbedő erekben — az igazi fogyasztókhoz, a közönséghez. *Ifj. P. A.*

Apró hirek. *Baross* kereskedelmi miniszter törvényjavaslatot szándékozik a képviselőháznak bemutatni, mely szerint **kereskedelmi szerződéseink Törökországgal és Bulgáriával** ideiglenesen meghosszabbittatnak. — A földmivelésügyi miniszter rendeletileg, elcsapás terhe alatt a **szeszes italok élvezetét a gőzkazánfütőknek** a munka megkezdése előtt és alatt **megtiltotta**. — Hunyadmegye *Puy* községében *Blau Lázár* budapesti lakos **nagyszabásu czementgyárat épit.** Gróf *Henckel* **oroszvári uradalmát** *Hirsch* báró **vette meg** másfél millió frtért. — **Kecskeméten** városi **lóvasutat** terveznek, mi e nagy alföldi városnak örvendetes haladásáról tesz tanuságot. — A kereskedelmi miniszter egy az ország nagyobb városait összekötő **telefonhálózatot** tervez. Eddig 18 vidéki város összeköttetése került szóba. — A *Fremdenblatt* szerint az *osztrák kormány* az **amerikai disznóhusbevitelt betiltani** czélozza.

Időjárás. Mult jelentésünk óta az időjárásban lényeges változás állott be. A hőmérsék átaga megközeliti a fagypontot, mig a légnyomás is emelkedett. Ezért nem volt s nincs is reá kilátásunk. A magas légnyomás Skandinávia felett, mig a depresszió Sziczilia felett van. Erdélyből s északi megyéinkből havat jelentenek. Az uralkodó szélirány még mindig az északi, mely a hirtelen lehülést okozta. *Többnyire borult, száraz időt várhatni emelkedő hőmérsék mellett.*

Kereskedelem és tőzsde.

Budapesti gabonatőzsde.

Október 30-iki jegyzések 100 kgkint.

Búza			
Tiszavidéki	74–75 kilós..	10.70 — 11.05	3 hóra
—	76–77 » ..	10.90 — 11.30	»
—	78–79 » ..	11.05 — 11.45	»
—	80–81 » ..	11.25 — 11.50	»
Pestvidéki	74–75 » ..	10.70 — 11.05	»
—	76–77 kilós..	10.90 — 11.30	3 hóra
—	78–79 » ..	11.05 — 11.45	»
—	80–81 » ..	11.25 — 11.50	»
Fehérmegyei	74–75 » ..	10.70 — 11.05	»
—	76–77 » ..	10.90 — 11.30	»
—	78–79 » ..	11.05 — 11.45	»
—	80–81 » ..	11.25 — 11.50	»
Bácskai	77–75 » ..	10.70 — 11.05	»
—	76–77 » ..	10.90 — 11.30	»
—	78–79 » ..	11.05 — 11.45	»
—	80–81 » ..	11.25 — 11.50	»
Bánsági	71–75 » ..	10.70 — 11.05	»
—	76–77 » ..	10.90 — 11.30	»
—	78–79 » ..	11.05 — 11.45	»
—	80–81 » ..	11.25 — 11.50	»
Északmagyarorsz.	74–75 » ..	10.60 — 10.95	»
—	76–77 » ..	10.75 — 11.20	»
—	78–79 » ..	10.90 — 11.40	»
—	80–81 » ..	11.10 — 11.45	»
Rozs		9.90 — 10.25	készp
Árpa, takarmány		6.15 — 6.55	»
— maláta		7.— — 8.—	»
— sör		7.75 — 9.25	»
Zab		6.20 — 6.60	»
Tengeri		6.40 — 6.55	»
Káposzta-repcze		13.— — 15.—	»
Bánsági-repcze		12.50 — 14.25	»
Vadrepcze		6.50 — 7·25	»
Lenmag		10.75 — 11.75	»
Kendermag		9.20 — 10.25	»
Lencse		9.— — 18.—	»
Borsó		8.— — 9.—	»
Bab, fehér nagyszemü		6.25 — 7.35	»
— » törpe		7.75 — 8.25	»
— barna		7.50 — 8.—	»
Köles		5.40 — 5.85	»
Bükköny		6.— — 6.75	»
Vöröshere		50.— — 60.—	»
Luczerna		42.— — 52.—	»
Esparsette		11.50 — 12.—	»
Mohar		6.50 — 7.—	»
Mák, kék		32.— — 34.—	»
— szürke		29.— — 31.—	»
Köménymag		18.— — 19.—	»

(A. A.) **Budapesti gabonatözsde**, november 2-án. Annyira abnormális az időjárás, száraz, telies fagygyal és havazásokkal, és annyira veszélyezteti az uj vetéseket, hogy a szilárd irányzat és az árak emelkedése nem várt arányokat öltött ugyszólván valamennyi gabonafajokban. Legujabban ily, az uj vetésekre vonatkozó, aggasztó hirek Romániából és Oroszországból is sürübben érkeztek, a mi természetesen csak fokozta a riadalmat E mellett Oroszország kiviteli tilalma, buza és burgonya kivételével, az összes gabonanemekre nézve, hivatalosan lett közzétéve, ugy, hogy nagymérvü áremelkedésről főleg **buzában** tehetünk jelentést. A buza ára ma 15–20 krral emelkedett, miután már szombaton emelkedett jó 10 krral. A forgalom is nagymérvü volt, kb. 35–40,000 q., miután elég bőséges volt a kinálat és malmok minden huza-vona nélkül fizették meg a magasabb követeléseket. Nagyobbitani akarják téli készleteiket és ugy látszik a külföld részéről is kaphattak nagyobb megbizásokat. Megint vettek sok *szerb* buzát, 75 kilóst 10·50 frtig 3 hóra. Egyáltalán felemlitésre méltó, hogy mily előszeretettel veszik malmaink az idén az idegen buzákat. Még azok is, kik eddig soha sem őröltek ily alárendelt fajokat és azzal kérkedtek, hogy csak magyar buzából készül lisztjük, szivesen veszik a szerb buzát. Ennek oka tán abban fekszik, hogy az ily alárendeltebb buzából több feketébb lisztet nyerhetnek, a mi ezeknek aránylag rendkivül magas áránál a malmokra nézve előnynyel jár. — A mult hét folyamán a buzahozatal Budapestre kitett kb. 190,000 q.-t, az elszállitás kb. 12,000 q. A mult heti forgalmat 190,000 q-re becsülik. A *külföldi piaczok* is szilárd irányzatot jelentenek, ámbár ott a *hausse* nem oly nagymérvü, mint nálunk. A hozatalok, a készletek ott folyton rendkivüli, eddig még nem tapasztalt mértékben gyarapodnak, meglepő számokról szólnak a kimutatások. *Amerika* nyugoti nyolcz főpiaczára az okt. 24-én végződő hét alatt 1,012,500 quarter buzát hoztak, az előző hét 886,250 és a tavalyi megfelelő hét 496,875 quarter-jével szemben. Az aratás óta, jul. 11-től e nyolcz piaczra az idén kb. 13⅓ millió, tavaly ugyanazon időszakban 5,300,000 és 1889-ben 6,900,000 quarter került. *Kelet-Indiából* ápr. 1-je, azaz az ottani utolsó aratás óta mostanig 4.784,000 quarter buzát szállitottak el, mig tavaly és 1889-ben csak 2 millióval kevesebbet. *Oroszországból* is nagy mennyiségeket vittek már a nyugot-európai piaczokra és mindennek daczára az emelkedő irányzat dominálja folytonosan a piaczokat. Jelenleg a kedvezőtlen időjárás nálunk és keleti szomszédainknál képezi egyik főtámaszát e szilárdulásnak és igy tartani lehet, hogy az idő jobbrafordultával — a mi különben a gazdára nézve vajmi kivánatos lenne — egy kis reakczió fog bekövetkezni.

Rozs is emelkedett 10—15 krral, a forgalom élénk és külföld számára sokat vásároltak.

Árpa. Takarmányáru keresett vagy 5 krral emelkedett. *Középfajokban* is szilárdabb a hangulat, kevés az üzlet, miután a tulajdonosok magasabb árakat követelnek.

Tengeri élénk kereslet tárgyát képezi. *Ó-áruból* keveset hoznak, a raktáron lévőért pedig magas árakat követelnek a tulajdonosok, fogyasztók tehát kényszeritve vannak magasabb árakat megadni. *Uj áru* iránt folyton tart a külföld érdeklődése, a forgalom ugyan a magas követelések miatt korlátoltabb, mint a mult héten volt. Többi közt *Zimony*-ban átvéve 4·90 frttal fizették, a *tiszavidéki* állomásokon 5.—5·20-ig novemberi szállitásra. Helyben 5 35 frtot kinálnak.

A **zab**-üzlet szintén szilárd, ámbár hozatalok lényegesen nagyobbodtak. Árak jól tartottak.

Repcze. Kész áruban kevés az üzlet A magasabb követeléseket gyárosok nem hajlandók megadni. *Jövő évi* azonban lényegesen emelkedett a kedvezőtlen időjárás folytán.

(A. A.) **Budapesti gabonatőzsde** november 3-án. A *buza*-üzletben némileg nyugodtabb irányzat uralkodott, malmok gyengébb vételkedvet tanusitottak és kb. 20,000 q-t vettek változatlan árakon. *Egyéb gabonanemuek* korlátolt forgalom mellett szinten változatlanok maradtak. Határidők délben jegyeznek: buza tavaszra 11.25–27, tengeri máj.-jun.-ra 6. 14—17, zab tavaszra 6.62—63, káposztarepcze aug.-szept.-re 15.60—14.80.

Határidők árfolyama Budapesten.

	okt. 30.		okt. 31		Nov. 2	
	legalacs.	legmag.	legalacs.	legmag.	legalacs.	legmag.
Búza						
1891. szept.-okt.-re	10.85	10.90	10.90	11.—	—.—	—.—
1892 márcz.-ápr.-ra	11.08	11.22	11.12	11.27	11.26	11.39
Tengeri						
1892. május-junius	6.11	6.20	6.04	6.21	6.15	6.22
Zab						
1891. szept.-okt.-re	6.50	6.55	6.50	6.60	—.—	—.—
1892. márcz.-ápr.-ra	6.49	6.59	6.49	6.60	6.62	6.70
Káposztarepcze						
1892. aug-szep.-re	14.—	14.20	14.50	11.75	14.70	14.95

Határidők árfolyama a külföldi gabonatőzsdéken.

		Okt. 30.	Okt. 31.	Nov. 2.
Bécs. (100 kgrként frtban.)				
Búza	őszre	—.—	11.—	—.—
—	tavaszra	11.42	11.35	11.50
Rozs	őszre	—.—	10.60	—.—
—	tavaszra	10.89	10.84	10.96
Zab	őszre	—.—	6.60	—.—
—	tavaszra	6.86	6.76	7.01
Tengeri	május-juniusra	6.54	6.45	6.61
Berlin. (1000 kgrként márkában.)				
Búza	okt.	231.—	229.—	—.—
—	nov.-decz.	231.—	228.75	229.—
Rozs	okt.	213.—	240.25	—.—
—	nov.-decz.	240.50	239.—	241.—
Zab	okt.	175.—	173.—	—.—
—	nov.-decz.	174.—	171.—	174.75
Páris. (100 kgrként francs-ban.)				
Búza	folyó hóra	26.90	26.90	—.—
—	nov.	27.—	27.10	—.—
—	nov.-től 4 hó	27.60	27.60	—.—
—	első 4 hó	28.25	28.25	—.—
Liszt	folyó hóra	60.40	60.40	—.—
—	nov.	60.50	60.60	—.—
—	nov.-től 4 hó	61.30	61.25	—.—
—	első 4 hó	62.40	62.30	—.—
New-York. (bushal-ként cents-ben.)				
Búza	okt.	103.¼	103.⅜	—.—
—	nov.	103.¼	105.—	—.—
—	decz.	104.⅞	107.⅛	—.—
Tengeri	nov.	64.—	71.—	—.—

Lisztüzlet. November 2-án — Mig a belföldi üzletben a hét elején csöndes irányzat uralkodott, a hét végén, emelkedő buzaárak következtében, a vételkedv javult és ugy a helybeli piacz, mint Csehország jelentékeny mennyiségeket vásárolt. Angolországból a hét elején jött egynehány kisebb megbizás, de a hét másik felében a kiviteli üzlet teljesen szünetelt. Átlagárak:

0	1	2	3	4	5	6	7	8
16.30	16.10	15.80	15.50	15.10	14.70	14.10	12.10	7.10

Ipartermények. — A **szesz**-üzlet folyton élénk, árak változatlanok. Jegyzések: *nyers szesz* nagyban 20·50—21 frt, *finomitott* adózva: 57·50—58·— frt. **Kőolaj.** A beallott hideg időjárás kissé élénkitette az üzletet. Jegyzések: elsőrendü amerikai 21 50 frt, elsőrendü orosz 20·75 frt, elsőrendü szalon 19·75 frt. **Repczeolaj** szilárd, 39·50—40 frton jegyeztetik.

Konczentrált takarmányok. — A tengeri és zab árak következtében a **korpa** ára is későbbi szállitásra emelkedett és ugy a helyi, mint a bécsi piacz januárius—májusi szállitásra 5 25 frtig vásároltak. Azonnal szállitandó árut elegendő mennyiségben kináltak és igy változatlan árakon volt vásárolható. Átlagos árak: finom 5·10, goromba 5·— rozskorpa 6·20 frt. **Árpadara** zsákostól: 5 50—6·— frt. **Malátacsira**: 4·50–5 25 frt. **Olajpogácsa**: 6·75—7·— frt.

Az egyes malmok jegyzései:		Finom	darra	korpa
Luiza gőzmalom Budapest	30/10	5 50	5·50	—
Erzsébet gőzmalom »	15/10	5 60	5 50	—
Borsod-miskolczi gőzmalom Miskolcz	1/11	5 70	5.40	6·20
Pannonia gőzmalom Temesvár	26/9	5·00	4·80	—
Mümalom Kassa	1/10	5 30	—	5·70
Gőzmalom Szatmár	22/10	5·00	4·60	—
Schmidt és Császár Budapest	2/11	—	—	6 50
Neumann testvérek Arad	26/10	5·20	5	—
Szatmári gőzmalom	5/10	4 60	4·60	—
Nagysárosi mümalom	30/9	5 70	—	5 90
Krieser-féle malom, Soroksár	—	—	—	6.—
Pesti molnárok és sütők	13/10	5·60	5·70	6 50
Szegi gőzmalom	22/10	5·60	5·20	6 30

Elelmiczikkek a budapesti hetivásáron 1891. évi november ho 3-án. A fővárosi vásárigazgatóság jelentése a *«Köztelek»* részére.

Husvásár. Ma indult meg az István-téri piaczon az u. n. hideg-hus-vásár: megjelent 10 vidéki és 30 helybeli árus, a vidékiek (N.-Kőrös, Czeglédről, és Monorról) 46 drb, a helybeliek 53 drb egész sertést hoztak; árak nagyban: 44—45 frt mm kicsinyben, és pedig: *a hus 44–50 kr, szalonna 48–52 kr, háj 50—54 kr,* zsir 60 kr, a kereslet nagy, mindamellett árcsökkenés várható

A halvásárra csakis helybeli halkereskedők által hozatott m. e. 15 q-nyi készlet, kiváltképen csuka, ponty és süllőből állott, melynek nagyrésze a csekély kereslet miatt eladatlan maradt Eladatott változatlan árak mellett mintegy 5 q. A Hunyadi-térre is kevés, alig 3 q hozatott föl s a mult heti árakon lanyha kereslet mellett kelt el.

Baromfi. Érkezett a fővámtéri piaczra a szokott vidékekről vaspályán kb 3300 db, hajón kb. 900 db, 14 kocsin kb. 1300 db és háton kb. 300 db, összesen kb 5800 db. Várható még Orosháza és vidékéről vaspályán m. e. 2000 db. A csekély készlettel szemben a kereslet elénk, de azért az árak csak a pulykánál emelkedtek észrevehetőleg. Nagybani árak: Kappan 48 db 31 frt, csirke 95 db 60 frt, 15 db 6 frt, hizott récze 30 db 28 frt, sovány récze 9 db 5·20, hizott lud 40 db 70 frt, 15 db 36 frt, pulyka 30 db 43 frt. Az ujvásártéri baromfipiaczra szombaton és vasárnap felhozatott a szokott vidékekről m. e. 12,500 db, a mai napon pedig m. e. 17,000 darab Elénk kereslet mellett a következő árak jegyeztettek páronkint: tyuk 120—125, csirke 45–90, kappan hizott 140—150, sovány 120–125, récze hizott 160—170, sovány 100—130, lud hizott 380—720, sovány 300—310, pulyka hizott 420–500, sovány 250—280 krig.

Tojás. Erkezett a fővámtérre a szokott vidékekről vaspályán kb. 23,000 db, hajón kb. 24,000 db, kocsin kb. 1200 db, összesen kb. 48,200 db. Várható még Orosháza vidékéről kb. 15.000 db. Elénk kereslet mellett jól kelt bár a hideg idő beállta miatt megfogyott készlet ismét dragult. Nagybani árak: 1 láda (à 1440 db) 38—40 frt · 100 db 2.80—3 00; 1 forintért 35—37 db. Az Ujvásártéri piaczra szombaton és vasárnap csak 6560 db, mig a mai napon 19,000 db hozatott. Elénk forgalom mellett az árak szilárdan fentartották magukat.

Zöldség. Káposzta érkezett a fővámtérre kocsin kb. 20,000, a Ferencz József-rakparti piaczra vizi járműveken kb. 500.000, összesen kb. 520.000 fej. Mindkét piaczon élénk kereslet mutatkozik és nagy vételkedvvel folyik a vásár. Nagybani árak: egy kocsirakmány (à 200–250 fej) 7–10 frt, 100 db ára 150–450-ig. — Burgonya érk. a Ferencz József-rakp. piaczra kocsikon kb. 70 q. Elénk kinálat, de lanyha kereslettel haladt a vásár. Nagybani árak 1 q 2 00—2 30-ig. — Egyéb zöldség erkezett a Ferencz József-rakp piaczra kocsikon kb. 70 q hajókon kb. 750 q, összesen kb. 820 q. Ennek forgalma igen lanyha és a készlet valószinüleg napokig fog tartani. — Nagybani árak: 100 csomó 1—3 frt. – A többi piaczokra hozatott mintegy 130 szekér burgonya, egyéb zöldségfélékből mintegy 80 szekérrel hozatott fel. Kiváltképen a burgonya képezte élénk kereslet tárgyát s mé termázsánkint 200—250 kr. mellett talált vevőre.

Gyümölcs. Erk. a Ferencz József-rakp. piaczra vizi jármüveken kb. 26 q, vaspályán kb. 400 q, összesen kb. 426 q. Elénk vásár mellett az alma nagybani ára 1 q 7—10 frt közt ingadozott. Érkezett azonkivül a szokott vidékekről vaspályán gesztenye kb. 100 q; maroni kb. 60 q összesen kb. 160 q. Élénk kereslet és nagy vételkedv mellett a készlet gyorsan kél. Nagybani árak 20 liter gesztenye 1.30–1.40 kr; 1 q maroni 14—20 frt. — A többi piaczokon már kevesebb gyümölcs kerül eladásra, mivel a távolabbi vidékekről a hidegebb idő miatt nem igen hoznak.

Budapesti takarmányvásár (a VIII. ker. Teleky-téren.) 1891. nov. 3-án. (A fővárosi vásárigazgatóság jelentése a *«Köztelek»* részére.) Felhozatott 101 szekér rétiszéna, 42 szekér muhar, 63 szekér zsupszalma, 7 szekér alomszalma, 4 szekér szecska. Élénk kereslet mellett jegyeztetik: mm. réti széna 2·10—2·40, muhar 2 00–2·30, alomszalma 1·80—1·90, szecska 2·70—2 75 frt, zsupszalma 100 kévéje 11·00—14·50 frt, 1 kéve 12—17 kr.

Állatvásárok.

Budapesti juhvásár, november 3. (*Wilheim Ignácz* fővárosi állatorvos jelentése a *«Köztelek»* részére.) Összes felhajtás 5406 db, ebből: durva szőrü raczka 1904, finom gyapjas merinos 3621, angol husjuh 122, szerbiai 733, kecske 26 db. A vásár iranyzata a mult hetinél 3100 dbbal kevesebb felhajtás daczára lanyha, a mi a csekély szükséglet s a párisi kedvezőtlen hireknek tulajdonitható. *Árak*: durva szőrü raczka 8—14 finom szőrü merinos 8–16 kivételesen 20 angol husjuh 24½, szerb 8—13 frt páronkint. Suly szerint vágósuly kiviteli ürü 41 kr, élősuly 25 kr. kgrként.

Bécsi marhavásár október 2. (A *«Magyar Agricola»* tudósitása a *«Köztelek»* részére.) Felhajtás 2363 magyar, 569 galicziai, 128 bukovinai, 770 német, összesen 3821 drb marha, melyből 820 drb sovány marha. Rendkivül szilard irányzat mellett az első osztályu marha ára 1 frttal, a középminőségüé 2 frttal emelkedett. *Árak*: élősuly szerint: *Magyar hizóökör* elsőrendü 66—68, másodosztályu 59—65, harmadrendü 55—58 frt. *Galicziai hizóökör* elsőrendő 64—65, másodrendü 59–63, III. rendü 56—58 frt. *Német hizóökrök* I. rendü 66–68 (69), II. rendü 60—65, III. rendü 57—59 frt. *Sovány ökör* 50–58 frt., *Bikák és tehenek* 26—38 frt.

Kivonat a fővárosi vásárigazgatóság hivatalos árjegyzéseiből.

1891. évi október hó 30-án. A fővárosi vásárigazgatóság jelentése.

	Egység	krajczár	átlag
Marhahús	kg.	44–120	70
Bivalyhús	„	44–80	62
Borjuhús	„	52—140	93
Birkahús	„	30—70	49
Bárányhús	„	80–160	126
Sertéshús	„	52—90	65·5
Füstölt sertéshús	„	54—80	71
„ sonka	„	72–120	87
Élőmalacz	„	1.0–500	342
Tisztitott malacz	„	—	—
Tojás friss	100 db	235—280	260
„	13—17 db	40	40
„ meszes	100 db	240—256	251
„ „	14—17 db	40	40
Sózott szalonna	1 kg.	52—60	58
Füstölt szalonna	1 kg.	54–64	59
Háj	1 kg.	54—64	57 5
Sertészsir	„	56—64	60·5
Nyers faggyú	q.	3475–3500	3487
Tisztitott „	„	4000—4100	4050
Tej	liter	7—14	11
„ fölözött	„	5—12	8
„ szin	„	20—100	38
Tejföl	„	24–50	37
Irósvaj I. r.	kg.	100—200	124
„ II. r.	„	70—120	95
Teavaj	„	—	—
Olvasztott vaj	„	70–120	100
Tehénturó	„	15—36	27
„ gyurott	„	20–24	22
Juhturó, közönséges	„	40–80	50·5
Juhsajt	„	56–80	64
Szarvas czomb	„	60—80	70
„ gerincz	„	60—80	70
„ többi husrészek	„	30—40	35
Oz-czomb	„	100—150	125
„ gerincz	„	150–200	175
„ többi része	„	30–40	35
Vaddisznó	„	60—80	70
„ többi része	„	—	—
Nyúl	drb	100—250	156
Vadlúd	„	100—300	158
Vadrécze	„	50—140	112
Fáczán	„	200—300	225
Szalonka	„	50–200	125
Vizi szalonka	„	—	—
Fogoly	„	70—120	92
Fürj	„	30—40	35
Fenyőmadár	„	—	—
Vadgalamb	„	—	—
Túzok	„	—	—
Harcsa, eleven	1 kg.	80–120	97
Csuka „	„	40—100	66
Ponty „	„	50—120	81
Fogassüllő	„	—	—
Pisztráng, eleven	„	200–250	225
Rák, édes vizi	db	5–25	—
Sárga répa	q.	—	—
„ „	100 kötés	30–300	217
Vörös répa	100 db	50—70	56
Fehér „	„	80—200	140

	Egység	krajczár	átlag
Petrezselyem	100 kötés	30—300	173
Vöröshagyma	1 q.	300—500	387
Zeller	100 db	40—200	83
Foghagyma	1 q.	1100–1900	1425
Karfiol	1 kg.	—	—
Karalábé	100 db	40—180	64
Fejes káposzta	1 q.	—	—
„ „	100 db	100—600	330
Savanyitott káp. vágott	1 q	800	800
Kelkáposzta	100 db	40—200	80
Fejes saláta	„	40–120	70
Fodros „	„	50—80	65
Kötött	„	—	—
Torma, édes	1 kg.	40—45	41
„ erős	„	14—20	18
Burgonya, belföldi	1 q.	190–400	230
Száritott gomba	1 kg	—	—
Hónapos retek	100 db	80–100	90
Fekete retek	„	40–250	94
Ugorka, savany. való	100 db	100—120	110
„ salátának	„	—	—
„ savanyitott	„	100–120	110
Főzeléktök	1 db	—	—
Paradicsom	100 db	20—210	103
Zöldbab, hüvelyes	1 kg.	15—16	15 5
Zöldborsó, fejtett	1 kg.	20–100	53
Zöld tengeri	100 cső	—	—
Fajalma	1 kg.	—	—
„	100 db	90—600	269
Közönséges alma	100 db	40–250	108
Aszalt „	1 kg.	—	—
Fajkörte	1 kg.	—	—
„	100 db	100–500	249
Közönséges körte	100 db	30—200	129
Aszalt körte	1 kg.	—	—
Narancs	1 db	3–12	7
„	100 db	380–1000	615
Czitrom	1 db	2—7	3·5
„	100 db	160—500	338
Görög dinnye, nagy	1 db	—	—
„ „ „	100 db	—	—
Sárgadinnye, közönséges	1 db	—	—
„ „ „	100 db	—	—
Őszi baraczk	1 kg	—	—
„ „	100 db	—	—
Kajszinbaraczk (faj)	1 kg.	—	—
„ „	100 db	—	—
Kajszinbaraczk közönséges	100 db	—	—
Cseresznye (faj)	1 kg.	—	—
„ közönséges	„	—	—
Aszalt cseresznye	„	—	—
Meggy (faj, nagyszemü)	„	—	—
Aszalt megy	„	—	—
Szilva	1 lit.	8—16	11 5
Aszalt szilva	1 kg.	16–44	26
Szilva-íz	1 kg.	20—40	28 5
Csipke-íz	1 liter	14—20	16
Ringlotta befőzni (zöld)	1 kg.	—	—
„ asztali	100 db	—	—
Csemegeszőlő	1 kg.	50—80	65
Közönséges „	„	25—45	36

	Egység	krajczár	átlag
Vékonyhéju dió	1 kg	20—48	36·5
Keményhéju mandula	1 kg.	120—160	135
Vékony „	„	120—200	165
Gesztenye, belföldi	1 q.	800	800
Maroni	„	—	—
Szamócza	„	—	—
Ribizli	„	—	—
Pöszméte (egres)	„	—	—
Naspolya	„	—	—
Áfonya	„	—	—
Som	1 q.	—	—
Lencse	1 q.	1000—3500	2437
„ külföldi	1 q.	—	—
Borsó,	1 q.	1000—2400	1787
Borsó, fejtett	1 q.	—	—
„ külföldi	1 q.	—	—
Bab,	1 q.	650—1100	868
„	1 q.	—	—
Hajdina (pohánka)	1 q.	—	—
Tojásos tarhonya	1 q.	2900—3500	3200
Tojás nélküli tarhonya	1 q.	2200–2500	2350
Közönséges paprika	1 q.	2000—4000	3000
Szegedi „	1 q.	4000—9000	6400
Méz, csurgatott	1 kg.	40—90	63
„ lépes	1 kg.	40—120	75
Faggyúgyertya	1 kg.	—	—
Cserfa, hasábos	4 km.	1600—1900	1770
Gyertyánfa	„	1500–1900	1762
Bükkfa, hasábos	„	1500—1700	1660
Tölgyfa „	„	1450—1700	1620
Szilfa „	„	1600–1700	1633
Dorongfa, vágatlan I. r.	„	900—1600	1375
Bolfa, vágatlan (pékfa)	„	900—1300	1150
Tuskós és selejt fa	„	1100—1200	1175
Puhafa	„	700—1200	978
Faszén	1 q.	120–500	345
Ttyúk élő	1 pár	100–160	129
Csirke „	„	50–150	92
Kappan hizott	„	140–260	181
„ sovány	„	120–180	143
Récze hizott	„	170–280	215
„ sovány	„	110–160	132
Lúd hizott	„	400—700	538
„ sovány	„	220–360	291
Pulyka hizott	„	250—450	378
„ sovány	„	180–360	278
Gyöngytyúk	„	130—140	135
Galamb	„	30—60	37
Tyuk (tisztitott)	drb.	50–100	77
Csirke „	„	30—90	37
Kappan hizott „	„	80—120	97
„ sovány „	„	60–90	77
Récze hizott „	„	70–160	113
„ sovány „	„	50—100	71
Lud hizott „	„	150–350	238
„ sovány „	„	100–200	144
Pulyka hizott „	„	130—250	186
„ sovány „	„	100—150	138
Ludmáj	1 kg.	80—200	116
Fehér kenyér	„	12—20	15
Barna „	„	11–16	13

Bécsi szurómarhavásár, október hó 29. (A *«Magyar Agricola»* jelentése a *«Köztelek»* részére.) — Hozatal: 2731 db. borju, 2226 db. élő sertés, 926 db. vágott sertés, 490 vágott ürü, 178 bárány. A borjuvásár igen élénk volt s az árak néhány krral emelkedtek. A többi áru változatlan — *Árak:* vágott borju50—54 frt, első oszt. 56—60, kitünő 61—66 frt, élő borju 42—54, süldő sertés 30—37 frt, vágott sertés nehéz 44—46 frt, könnyü 48—50. Vágott ürü 30—40 kr klgrként, bárány 5—10½ frt párja.

Bécsi sertésvásár november 3. (A *«Köztelek»* eredeti távirata.) *Felhajtás.* 1440 fiatal sertés, 5597 hizott sertés. 4033 galicziai. *Árak:* elsőrendü 40—40½, kitünő 41—41½, közép 36—38, könnyü 30—35, fiatal sertés 32 - 38, galicziai 28 - 36 kr.

Paris la Villettei juhvásár november 2. Felhajtás 11,437 drb, irányzat rossz.

Kolozsvári marhavásár, október 29, 30 és 31. (A városi főkapitányi hivatal tudósitása a *«Köztelek»* részére.) A szarvasmarhavásár közepes, a ló- és juhvásár lanyha, mig a sertésvásár élénk volt. *Árak:* urad ökör 310—400 frt, kisbirtokos czéljaira 250 - 300 frt, tinó 3 éves 150—155 frt, magyar mustraökör 200—250 frt páronkint. Tehén 65—140 frt drbonkint. Magyar üsző 80—120 frt, bivalyökör 220 260 frt páronkint. Remondaló 180—300 frt, igás ló 200—300 frt, hintós ló 400—800 frt, paraszt ló 50—100 frt drbonkint. Mustrajuh 6·50—8 frt páronkint. Süldő 1 éves 28—40 frt párjával.

Szabadkai marhavásár, október 25 (A városi kapitányi hivatal tudósitása a *«Köztelek»* részére) *Felhajtás:* 2039 drb ökör, 1515 drb ló, 8345 drb juh, 624 drb sertés. *Árak:* ökör 240 - 360 frt, tinó 160 - 220 frt páronkint. Igás ló, 50—200 frt, hintós ló 200—600 frt darabonkint. Anyajuh 8—12 frt, ürü 12—16 frt páronkint. Süldő 10—20 frt, kocza malaczostól 30—50 frt.

Zalaegerszegi lóvásár, október 28. (A városi rendőrkapitányi hivatal tudósitása a *«Köztelek»* részére.) Ragályos száj- és körömfájás miatt a város zár alatt lévén, marhavásár nem tartatott, s ennek következtében a lóvásár is oly silány volt, hogy emlitésre sem méltó.

Nagy-sallói (Barsvármegye) **marhavásár,** okt. 31. (A községi jegyzői hivatal tudósitása a *«Köztelek»* részére.) *Felhajtás:* 900 drb ökör, 1300 drb tinó, 1800 drb tehén, 500 drb üsző, 11,500 ló, 6000 drb juh. 600 drb sertés. *Árak:* Igás ökör 110—350 frt, tarka ökör 100—230 frt páronkint. Magyar tinó 1 éves 60—100 frt, 2 éves 80 - 120 frt, 3 éves 100 - 150 frt, német tinó 60—100 frt, 2 éves 80 - 100 frt, 3 éves 100—160 frt. Mustraökör nyugati 120—200 frt, mustraökör magyar 90 - 150 frt páronkint. Magyar tehén 140—280 frt, tarka tehén 160—300 frt, fejős tehén 150—200 frt páronkint. Magyar üsző 1 éves 50 - 80 frt, 2 éves 80—120 frt, tarka üsző 1 éves 80—110 frt, 2 éves 90—120 frt drbonkint. Remondaló 280—450 frt, igás ló 180—360 frt, kocsiló 300—600 frt, paraszt ló 80—120 frt, vágóra 40—80 frt drbonkint. Anyajuh bárányostul 10—20 frt, sovány ürü fiatal 8—14 frt, öreg 8—12 frt, mustrabirka 10—16 frt, bárány 4—6 frt darabonkint. Nevelő kocza malaczostól 30—60 frt, malacz nélkül 20—40 frt, süldő 1 éves 5—20 frt, 1½ éves 6—16 frt, 2 éves 8—18 frt.

Nagy-szent-miklósi (Torontálvármegye) **marhavásár,** okt. 25 (A városi kapitányi hivatal tudósitása a *«Köztelek»* részére.) *Felhajtás:* 140 drb ökör, 123 drb tinó, 1989 drb tehén, 351 drb üsző, 2294 drb ló, 1060 drb juh, 865 drb sertés. *Árak:* Igás ökör kisbirtokosok czéljaira 360—420 frt, tinó 1 éves 28—40 frt, 2 éves 148—170 frt, 3 éves 250 - 300 frt páronkint. Magyar tehén 45—106 frt, tarka tehén 65—140 frt drbonkint. Magyar üsző 1 éves 24—38 frt, 2 éves 36—50 frt, tarka üsző 1 éves 32—44, 2 éves 46—60 frt páronkint. Remondaló 160—350 frt, igás ló 80 - 180 frt, hintós ló 150 - 380 frt, paraszt ló 20—80 frt drbonkint. Anyajuh bárányostól egynyiretü 14 - 20 frt, bárány 8—14 frt páronkint. Nevelő-kocza malaczostól 28—40 frt, malacz nélkül 15—22 frt drbonkint. Süldő 1 éves 14—20 frt, 1½ éves 20—40 frt, 2 éves 20—48 frt. Kövér sertés felhajtatott 464 drb, s kg. szerint 36—41 krig lettek eladva.

Pécsváradi marhavásár, október 19-én. (A községi jegyzői hivatal tudósitása a *«Köztelek»* részére.) Felhajtás 420 db ökör, 35 db tinó, 396 db tehén, 950 db ló, 80 db mustra-birka, 100 db sertés. — *Árak:* Igásökör kisbirtokosok czéljaira 100—200 frt, tarka ökör 100—300 frt darabonkint; tinó 35—110 frt, magyar tehén 70—100 frt, tarka tehén 60—180 frt, üsző tarka 40—80 frt, remondaló 100—150 frt, igásló 120—240 frt, hintósló 160—240 frt, parasztló 20—150 frt darabonkint; mustrabirka 3—4 frt, 1 éves süldő 10—12 frt darabonkint.

Szerkesztői üzenetek.

Z J. B.-Csaba. Az érdekes műtrágyázási közleményt vettük, de vidéki lap után nem vehetjük át, kérjük jövőben elsősorban vagy legalább egyidejüleg lapunkat megtisztelni. Ürlapokat küldtünk.

Dr. R. Z. Kaposvár. Vettük s ha megfelel, okvetlenül felhasználjuk, hogy mikor erre nézve határozott választ nem adhatunk.

S. L. Apatelek. Kár, hogy nem hosszabb.

Cs. L. Bodrog-Olaszi. Jövő számig válasz megy.

F. M. Eger. Gondolom öné a névtelen tudósitás.

Kiadóhivatali üzenetek.

K. E. Budapest. A nyomda tévedéséből maradt el, a mult számunkban már helyesen hoztuk.

S. M. és M. Budapest. A szövegváltozást eszközöltük.

J. Z. Hadház. K. F. Apatelek. S. J. Nagyvárad. Válasz ment.

B. N. Szeged. Lapunk 1—8-iki számait megküldtük.

O. S. Kálas. A czimváltoztatást eszközöljük.

M. K. Budapest. A 4. és 5-ik számot beküldtük.

B. J. Pészák. Még kétszer beiktatjuk.

H. T. Budapesten. Lapunkat az uj czimre küldjük.

H. K. Kisberestyén. Az 5. és 8-ik számot pótlólag beküldtük.

U. T. Tölcsány. Háromszor közöljük.

J. J. Forró-Encs. Beiktatjuk.

P. J. Kaposvár. A 9. és 10-ik számot elküldtük.

U. J. Az első hét számot postára adtuk.

B. L. Győr Szt.-Iván. Kijavitottuk.

B. F. Kishics. A 9-ik számot elküldtük és utána járunk a posta mulasztásának.

A. L. Német-Ságh. Lapunkat Budapestre küldjük.

D. A. Temesvár. Meginditjuk.

Az Országos magyar gazd. egyesület tulajdona.

Lapfelügyelő-bizottság: **Gróf Dessewffy Aurél, Dr. Darányi Ignácz, Forster Géza, Kvassay Jenő, Máday Izidor, Rakovszky István.** — A szerkesztés- és kiadásért felelős: **Forster Géza.** – Szerkesztéssel megbizva: **Baross Károly.** Társszerkesztő: **Rubinek Gyula.**

Birtokeladási hirdetmény.

A magyar vallás alap tulajdonához tartozó és Czegléd város határában fekvő alább elősorolt birtokrészek a mgs. vallás- és közoktatási ministerium f. é. 39061. sz. a. kelt magas elhatározása folytán Czegléden, Martinovich Gyula közalap tiszttartónál a **f. é. november 16-án és esetleg következő napjain d. e. 9 órakor** tartandó nyilvános árverésen örök áron el fognak adatni és pedig:

1. Czifrakerti birtok épületekkel	$47^{108}/_{1100}$ hold;	kikiáltási ára	15102 frt
2. Kőhalmi birtok épületekkel	$142^{842}/$	« « «	18074 frt
3. Szőkehalmi birtok épületekkel	$67^{771}/$	« « «	12161 frt
4. Durahalmi birtok épület nélkül	$82^{91}/_{1100}$	« « «	5117 frt
5. Madarászhalmi föld « «	$5^{1093}/_{1100}$	« « «	728 frt
6. Nagy Kengyeli föld « «	$194^{204}/_{1100}$	« « «	15756 frt
7. Kis Kengyeli « « «	$65^{1069}/_{1100}$	« « «	7248 frt
8. Madarászhalom melletti föld épület nélkül	$18^{718}/$	« « «	2439 frt
9. Kisvarjasi föld épület nélkül	$25^{544}/$	« « «	2500 frt
10. Átalszéki föld 1 kuttal	$51^{380}/_{1100}$	« « «	6858 frt
11. Belmajorból a berényi utnál	$3^{100}/_{1100}$	« « «	941 frt
12. Házhely Ujvároson korona-utcza	288□-öl	« « «	60 frt
13. 2 házhely a magtár- és akáczfa-utcza sarkán	685□-öl	« « «	548 frt

Bánatpénzül a becsérték 10%-tólija teendő le.

A szóbeli árverés megkezdéseig szabályszerüen kiállitott s a fentjelzett bánatpénzzel ellátott irásbeli ajánlatok is beadhatók. Azok boritékán a tárgy, melyre az ajánlat vonatkozik, kiirandó. — Az ajánlatokban a beigért vételár számmal és betüvel tisztán kiirandó és kijelentendő, hogy ajánlattevő az eladási feltételeket ismeri és azokat elfogadja.

A tett vételár igéret az árverelőre illetve ajánlattevőre azonnal kötelező erővel bir, az eladó vallás alap kötelezettsége azonban csak a mgs. vallás- és közokt. miniszterium jóváhagyásával kezdődik.

Fentartatik a mgs. vallás- és közokt. miniszterium részére azon jog, hogy a tett ajánlatok bármelyikét, tekintet nélkül a beigért vételárakra — elfogadhassa, vagy azokat egyenkint és összesen minden indokolás nélkül visszautasithassa.

A birtokok bérbeadva lévén, a vevő a szerződések fentartására köteleztetik.

A feltételektől eltérő vagy elkésetten beadott ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A részletes árverési és eladási feltételek nevezett tiszttartónál betekinthetők, hol egyébb felvilágositások is megadatnak.

Kelt Vág-Selyén, 1891. október 17-én.

A czegléd-selyei közalap. ker. fötisztség.

Legjobb ajánlatok.

Eredeti
Pinzgaui faju
tenyészmarha és fejős teheneket, továbbá bikákat és üszőket olcsón és legnagyobb választékban szállit
Eberhardt György,
St.-Johann
in Pongau, Salzburg.

Heilinger János és társa
műtrágyagyárosok
BÉCS, Zwischenbrücken és Oderberg
(Osztrák-Szilézia).
Fióküzlet: **BUDAPEST.**
Ajánlják a legjobb konczentrált
műtrágyáikat,
u. m: **guanó, spódium- és csontszuperfoszfát, kénsavas ammoniák és káli, chilisalétrom, Thomas-salak, kainit, csontliszt és Peruguano** stb. a legjutányosabb árak mellett.
Leveleket és megrendeléseket a központi irodához, **Bécs, Neubau, Lindengasse 2.** intézni kérjük. — **Magyar levelezés.**

SACCHARIN
300-szor édesebb a czukornál, teljesen ártalmatlan, törvényileg is megengedett, nélkülözhetlen bor és must javitásánál, a virágosodást és eczetképződést megakadályozza, zamatát nemesiti, alkalmazása könnyü, eredményért jótállunk. Ára: 1 kiló 65 frt, ½ kiló 34 frt, ⅕ kiló 14 frt 62 kr. Fizetés rögtön vagy utánvéttel.
HAHN MÓRITZ
nemzetközi kereskedelmi bizományi üzlete
BÉCS, II., Franzensbrückenstrasse 17.
Elvállalja mindennemü áruk és termények beszerzését és eladását, pénzközvetitést a legelőnyösebb feltételek mellett.

POSCHINGER FÜLÖP
fegyvergyáros
Ferlach
(Karintia)

kitüntetve sok dijéremmel és a korona arany érdemkereszttel, ajánlja kitünően gyártott, hivatalból kipróbált vadász Lefaucheux és Lancaster-fegyvereit.
****** ÁRJEGYZÉK INGYEN. ******

Földbirtokosok és magánzóknak
Kölcsönök adhatók az egész monarchia területén 10.000 forinttól egy millióig és feljebb: — első helyre 4 és fél, második helyre való betáblázásnál 5% — és több évi törlesztésre Már fennálló megterhelések convertálása (egyesitése) foganatosittatik
Kölcsönök kaphatók az érték ⅔ erejéig.
Közelebbi értesitéssel szivesen szolgál
KLEIN J.
főfelügyelő, d. u. 3½—5 óráig. 151
Czim: Bécs, Obere Donaustrasse 59.
Titoktartás biztosittatik.

Anyarozs
nagyobb mennyiségekben **vásároltatik.** Minták és ajánlatok intézendők
G. & R. FRITZ, Bécs
I. Bräunerstrasse 5.
Droguista czéghez.

Csak mezőgazdák és a szakirodalom terményei, továbbá állást keresők és adók hirdetményei vétetnek fel e kedvezményes rovatban.

KIS HIRDETÉSEK.

Hirdetési ár 15 szóig 30 kr., ezen felül minden szó 2 kr., feltünő betükkel 4 kr. Czim közlésénél minden beiktatásnál 30 kr. bélyegilleték.

Betöltendő állások.

Kerestetik egy **nős kertész,** ki a mü-, disz-, ugy konyhakertészetben és gyümölcsfa-tenyésztésben tökéletesen jártas. — Ajánlatok bizonyitvány - másolatokkal küldendők: **„Uradalmi Tiszttartóság Tölcsány, posta Pakod. Zalamegye.** 191

Állást keresők.

Gazdasági iskolát **végzett gazdatiszt,** ki 12 évi gyakorlattal bir, magyar helyen alkalmazást keres. Szives megkeresések Nagy-Sallóra, Barsmegye. poste restante küldendők G. P. jegy alatt. 193

Okleveles gazdász, gépkezelő, tartalékos hadnagy, jelenleg gazdasági irnok; a magyar, német, oláh nyelvet jól birja, egy nagyobb uradalomba jó állást keres. Ajánlatok S. czimen a kiadóhivatalba. 166

Egy keresztény fiatal ember, ki mar 3 évig mint gazdasági irnok müködött és katonai kötelezettségének eleget tett, **irnoki állást** keres Levelek «77» jegy alatt a kiadóhivatalba küldendők. 173

Egy az adai m. kir. földmives-iskolát jó sikerrel végzett és jelenleg 18 éves, erős, egészséges testalkatu, szerbajku ifju gazdasági alkalmazást keres Beszél és ir kitünően magyarul is. A **nevezett iskola igazgatója** ugy öt, mint egy feleséges növendékét melegen ajánlja. 187

Gazdatiszt, nős, 13 éves gyakorlattal, katonamentes, szerény feltételek mellett állást keres. Szives ajánlatok P. V. G. jelige alatt a kiadóhivatalhoz küldendők. 164

Az ország egyik legnagyobb uradalmában alkalmazásban volt **juhászati tiszt,** a ki a fésüs, hus és merinó juhok tenyésztése és osztályozásában teljes elméleti és gyakorlati jártassággal bir, ajánlkozik uradalmak es birtokosok juhászatainak vezetésére, mérsékelt dijazás mellett. Felvilágositást nyujt a lap kiadóhivatala 160

Földbirtok.

Kisbérlet. 5 szobából álló kényelmes úri lak, pinczék, 25 drb nagy állatra istállók, szinek, nagy pajta teljesen bekeritett, nagy gyümölcsfa árnyékos udvaron. 25—30 hold szántófölddel együtt, rövidebb vagy hosszabb időre bérbe adó. — A kisbirtok a fővárostól 1½ óra kocsijárásnyira fekszik, naponként társaskocsi-közlekedéssel. Kiválóan alkalmas pensionatusok vagy nyugalomba vonuló s a gazdálkodást és fa'usi életet kedvelők részére, esetleg tehenészet felállitására. — Bővebbet a kiadóhivatal B. P. jegy alatt. 149

Állatok.

Beteg állatok vásárlása. Az állatorvosi akadémián beteg szarvasmarhák, juhok és sertések, a rendelkezésre álló összeg erejéig, megvétetnek. Erre vonatkozó ajánlatok az állatfaj, a betegség és az ár megjelölésével az állatorvosi akadémia belgyógyászati kórodájához küldendők be 161

Eladó: Egy pár 15·1 magas **jukker ló,** 6 - 7 éves világos pej kancza, félvér, igen gyors menő, 1100 frt: — továbbá **egy pár 16 magas herélt,** 4 éves sötét **pej** betanitott csikóló félvérek 900 frt. Ajánlatok **Jaulusz Izidor urhoz Forró-Encsre,** Abaujmegye, vasuti és posta-állomás, intézendők. Ugyanott megtekinthetők. 198

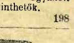

Berkshire-Poland-China-telivér tenyészetéből 8 hetes elválasztott malaczokat, párja 16 frt, szállitja a megrendelő költségére utánvét mellett gróf Forgách Sándor uradalmi intézősége Pethő-Szinyén (u. p. Bööd Kassa mellett.)

Eladó egy 3½ éves **ménló,** 165 cm. magas, sötét pej, jegytelen, könnyebb jukker, apja Ostreger 4 2, anyja kitünő félvér-kancza. Ára 800 frt Megtekinthető a **concóháti gazdaságban.** U. p. és vasutállomás **Ács,** Komárom megye. 101

Közel a fővároshoz **eladásra** van felállitva 4 drb kitünő, angol telivér apáktól származó **méncsikó,** 1½ éves, 3½ éves és két drb 2½ éves, rendkivül nagy és szépen kifejlett állatok. — Bővebbet a lap kiadóhivatala M. jegy alatt. 190

Termények.

Lucerna, lóhere, baltacim, tavaszi bükköny és egyéb más gazdasági magvak megvételre kerestetnek. Ajánlatok nagyobb minta beküldése mellett „Magyar Mezőgazdák Szözetkezetéhez", (Budapest, Köztelek) intézendők. 195

Élő fák és növények.

Riparia sauvage- és portalis - keverék kitünően gyökerezett szőlővessző eladó, à 1000 drb 40 frt Hol? megmondja B. jegy alatt a kiadóhivatal. 102

A peszaki uraságnál 10—15000 3—4 éves **egyenesszáru magas kőrisfa,** átlag 12 frt százа, eladó. Ugyanott kapható 40—50 hl. idei bor 22 forintjával. **Pészak, u. p. Nagy-Kikinda.** 185

Diszcserjék. Welgelia, Spirea, Dentia, Juniperus Sabina, Cidonia japonica, Buxus Tamarix, Thuja nagy választékban eladó s kivánatra árjegyzéket küld a kiadóhivatal (C. B) 103

Őszi baraczkfa, amerikai és európai legkitünőbb fajokban, darabja 60 és 40 kr. eladó. Kivánatra árjegyzék küldetik, megkeresések K. M jegy alatt a kiadóhivatalhoz intézendők. 104

Utak mellé akácz-sorfa, 2 méter magas, száza 20 frt, befásitásra 3—4 éves magonczok, száza 3 forint, ezre 25 frt. Megrendelések intézendők a kiadóhivatalhoz L. alatt. 107

Argenteuil spárgagyökér, 2 és 3 éves, kapható bármely mennyiségben 100 db. 2 frt 1000 drb. 15 frt. Bővebben értesit C. K. jegy alatt a kiadóhivatal. 106

Diszfák. Acacia piramidalis, Gömbakácz, Acacia monophilla, tarka levelü juhar, Acer negundo, Bignonia Catalpa, Rhus glabra, Populus Eugenie, Populus piramidalis, Morus Fegyvernekiana (gömb szeder) eladó, hol? megmondja G. alatt a kiadó hivatal. 105

Vegyesek.

40,000 szőlőkaró kerestetik megvételre, akár tavaszi szállitásra. Gömbölyü fenyőfa-karó, erős. 5—6' hosszu. — Ajánlatok e lap kiadóhivatalához küldendők. 108

Löhnert H.-féle **here- és luczernamaghámozó-dob** 4½' széles angol gőzcséplő-gépbe, a hozzavalo here-rostákkal együtt, kevéssé használt, beszerzési ár feléért eladó. További felvilágositást nyujt a kiadóhivatal. 109

Homokszőlők telepitése.
Irta **Rácz Sándor.**
Ára 1 frt 50 kr.

Szőleink ujjáalakitása.
Irta: Baross Károly.
Ára: 1 frt.
Kapható a kiadóhivatalban.

Kitüntetve: 1885-iki budapesti országos kiállitáson. — 1890. az országos iparegyesület által, nagy arany éremmel. — 1890. bécsi gazdasági és erdészeti kiállitáson nagy diszoklevéllel.

Fischer és Heidlberg, Budapest
Karbololeum ⚓ Creolinum Hungaricum
vegyészeti termékek gyára.
Gyár: IX., Soroksári-ut 52. — Városi iroda: Arany János-utcza 25.
Ajánlják **Karbololeum** gyártmányukat, legolcsóbb dióbarna szinü fatelitő szer, **zsindelytetőkre, kerítésekre** és **gazdasági eszközökre,** melynek használata folytán elpusztithatatlan tartósságot nyer a fa; a mazolást akárki végezheti. — **Creolinum Hungaricum** és annak fajai, az állatoknál előforduló **száj- és körömfájás,** valamint **orvosi és házi czélra a leghathatósabb fertőtlenitő szer.**
Ajánlják egyszersmind **bármily szinü finom kátrány-festékeiket** és **fedél-lakot,** zsindelytetők, bádog-, vas- és fatárgyak mázolására.
Árjegyzékek és utasitások ingyen és bérmentve.

Fejős teheneket
minden faju, közvetlen importált elsőrendü állatokat
legjutányosabb árakon,
mindennemü jótállás mellett szállit
DULLER és társa tenyészállat-kereskedő
Budapest, VII. szövetség-utcza 11.
A magyar kir. gazdasági tanintézetek szállitója.

BADACSONYI
saját termés-bor, szőlővessző, és két drb kitünő lóeladás Herczeg Eszterházy-féle bérleten.
100 hektoliter 1890-ik évi faj-borok,
300 « 1891-ik évi rizling.
70 « 1891 ik évi burgundi, — általában nehéz minőség.

300,000 drb rizling,
30,000 « burgundi,
10,000 « muskat lunell és alexander
10,000 « slankamenka sima vessző, tavaszi vágással, 50 centiméter hosszu, fajtisztán, csomagolva, a tapolczai vasuti állomáshoz szállitva 6 frt 1000 drb.

Badacsonyi Jachttársaság
Nagy Sándor.

Baranyai zöld szőlő-ojtás,
mint a magyar szőlőgazda legsürgősebb teendője.
Irta: Dezső Miklós.
Kapható a «Köztelek» kiadóhivatalában.
Ára 30 kr.

Kerkápolyi Károly úr
Balaton-henyei faiskolájából, a faiskola áthelyezése miatt a következő gyümölcsfák és bokrok, leszállitott áron adatnak el:
Alma, 100 fajban, drbja 20—25 kr. **Körte,** 100 fajban, drbja 20 - 25 kr. **Kajszi baraczk,** 20 fajban, 25 kr. **Cseresnye,** 20 fajban, drbja 20—25 kr. **Meggy,** 20 fajban, drbja 20 25 kr. **Szilva,** 20 fajban. drbja 15 - 25 kr. **Birs,** 3 fajban, drbja 25 kr. **Naspolya,** 3 fajban, drbja 25 kr. **Papir mandula,** 5 fajban drbja 25 kr. 100 drb 24 frt. **Papirhéju dió,** drbja 25 kr. **Füge,** 3 fajban, drbja 15 kr. 100 drb 14 frt **Malna-tövek,** 20 fajban, drbja 5 kr., 100 drb 4 frt 50 kr **Szamócza (földi eper),** 25 fajban 5 drb 20 kr. 100 drb 3 frt, 100 drb 25 frt. **Sárga gyökér,** Argenteli korai és késői, 1 éves 100 drb 1 frt 50 kr, 2 éves 100 drb 2 frt, 3 éves 100 drb 3 frt. **Tamarix diszbokor,** drbja 10 kr. 100 drb 9 frt. **Ribesaurea diszbokor,** drbja 5 kr. 100 drb 4 frt. **Ribes Ninrum diszbokor,** drbja 5 kr. 100 drb 4 frt. **Prunus Padus diszbokor,** drbja 10 kr. 100 drb 8 forint. **Gomb. nagylevelü** és **vörös akácz,** drbja 80 kr Csomagolasok önköltségen, vasuthoz szállitás dijtalanul.
Megrendelések **DESZPOTH JÓZSEF** ispánhoz intézendők, **Kereki puszta, u. p. Köves-Kálla, Zalamegye.**

TÁVIRDA-SODRONYOK
bekeritési czélra, használt **borszivattyuk, kutak, vizvezetéki csövek, ócska gépek és mindennemü gépalkatrészek, vasuti és bányasinek** jutányosan kaphatók
KOHN A. M.
vas- és fémáruk nagykereskedésében
Budapest, VI. mozsár-utcza 9.
„Werndl", nem Wenzl-féle puskák igen olcsó áron kaphatók.

bécsi 1890. évi mezőgazdasági és erdészeti kiállitáson a nagy diszoklevéllel kitüntetett

Thomas-salakból készült
Phosphát-liszt

legjobb és legbiztosabb *műtrágya*, több évi hatással, **phosphortartalom 20—24%, porfinomsága 75%** ajánlja jutányos áron azonnali vagy későbbi szállitással

Sátori Miksa és Mór phosphátliszt-gyára **Budapest, IX., Dandár-u. 25.**

Peronospora Viticola.

Irta: **Sajó Károly.**

Ára: 1 frt 50 kr. — Kapható a kiadóhivatalban.

TEHENEKET

Felsöinnthali	175 frtért
Alsöinnthali	200 «
Etschthali	230 «

szállitok kocsirakományban, bármely magyarországi vasuti állomáshoz **bérmentesen** szállitva hasas vagy borjas állapotban.

Poland China

és **Yorkshire kan, kocza** és **malaczok** — bármily koru készletben van és legjutányosabban eladók.

PICK OSWALD

tenyész- és haszonállat-üzlet

BUDAPEST, VII. HUSZÁR-UTCZA 10.

Ezennel közhirré tétetik, hogy a liferálásokból kimaradott **3000 darab** nagyszerű, ugynevezett

‚Huszár' ló-pokróc

gyors pénzszükség miatt a gyári áron alul adatik. Ezen kiitnő pokróczok 190 cm. hosszuak és 130 cm. szélesek, szines csikokkal vannak ellátva, **vastag mint a deszka, meleg mint a bunda,** mig a készletben tart, most csak

darabja	**párja**
1 frt 68 kr.	3 frt 30 kr.

továbbá 4500 db kitünő minőségü, óriási nagyságu **vászon-ágylepedő á 1 frt darabja**

2 méter hosszu, 145 cm. széles, **ezelőtt 2 frt volt.**

Megrendeléseket postatánvéttel vagy a pénz előleges beküldése mellett eszközöl **Feketé**

Bécsi áruház a magyar koronához

Wien, Margarethen, Rüdigergasse 3/65.

Megvételre keresztetik

nagyobb mennyiségő

Szent-Lőrincz sima szőlővessző.

Ajánlatok a kiadóhivatalhoz intézendők.

SZIVATTYÚK és MÉRLEGEK

minden fajtáiuak Inoxydált szivattyúk.

minden czélra. Commandit-Gesellschaft für Pumpen- und Maschinen-Fabrication.

***** Itozsdamentes. *****

W. GARVENS, WIEN, I. Bez., Wallfischgasse 14.

ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

Ujdonság

névjegyekben,

minták kivánatra készséggel küldetnek.

Divatos alaku és szinü

levélpapirok

nagy Folioyek, mint leányok és férfiak szára.

E. M. K. E.

levélpapiros,

a legszebb és legolcsóbb, azonkivül jótékonyságot is teszünk annak vételével.

Egy doboz 1 frt.

Károlyi György papirkereskedésében, Budapest, V., Dorottya-u. 10.

Bankkölcsön.

Tőrlesztéssel együtt 45 évre **5%**, esetleg **5½%**, minden 100 frt után 97 frt 50 kr fizettetik ki készpénzben **Becsöltetéj 150—250 frtig.** — Ez nem átszik elő työsnek, pedig mégis az, mert la az összes bankokat Ausztriában és Magyarországon összevéve taglaljuk, beni alapján egy sem ad oly magas kölcsönt mint ez, pedig fő hogy a biztosos összes tartozásait egy helyen convertálhassa.

KECZER BERTALAN, földbirtokos,

Sáros-Bogdány, via Abos.

Egeresi gypsz-műtrágya- és vegyi termékek gyára.

KRAMER J.

Ajánlja: pirolt csontliszt, szuperfosszfát, Thomas-salak, egeresi trágyafosz-termékek szavatolt tartalom mellett. Levelek és megrendelések a központi irodához

Budapest, Dorottya-utcza 9. szám,

intézendők, mely szivesen szolgál felvilágositással is.

Eladó szőlővesszők.

Merlot	500,000	drb	sima	a 1000 drb 10 frt.
»	150,000	«	gyökeres	15 «
Kis burgundi	200,000	«	sima	8 «
«	50,000	«	gyökeres	12 «
Carbenet	100,000	«	sima	10 «
«	50,000	«	gyökeres	15 «
Oporto	200,000	«	sima	8 «

Megrendelhetők a »Közlelek« kiadóhivatalában.

Mezei egerek

tömeges és biztos kipusztitására a ánlom az általam készitett és mára eddig is sok előkelő gazdaságban, nagyobb gazdaságokban, ugyszintén több községekben a legjobb **sikerrel használt**

egér mérget

labdacs alakban, eddigi tapasztalataik szerint 1 holdon 1 és 2 egészendőnek ígérnyul; 100 db ára 45 kr., egy 5 kilós láda 3 frt o. á.

Bővebb értesitéssel bérmentve szolgálok

SIPŐCZ ISTVÁN

gyógyszerész

PECSETT, (Baranyamegye).

Hungaria könyvnyomda nyomása, Budapest váczi-körut 34.